

...Šachový d'Artagnan...pokračování

Ceškovskij, V - Kuprejčik, V Mistrovství SSSR Minsk 1979 [B64]

(Bílek, J; Kuprejčik, V, Kovalev, A)

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 Jc6 6.Sg5 e6 7.Dd2

[Pokud se dnes ještě najdou čtenáři, kteří mají čas a chuť bádát nad tím, proč se které zahájení či systém jmenuje tak či onak, nebudou nyní hrdovat nad protahováním textu autorem článku. O nechuti a celoživotní snaze Vsevoloda Rauzera pokořit v jeho očích provokativní i polokorektní sicilskou obranu bylo či ještě bude v autorových pracích řečeno dost a dost; jak je však jeden z nejnebezpečnějších systémů v boji proti současnému (dnes již vlastně klasickému) systému spojen se jménem německého mistra Kurta Richtera (1900–1969)? Tento šachista, náturou přesvědčený taktik, snad bychom dokonce řekli urputný *gambitčik*, spojoval vývin střelce na g5 s následujícím dynamickým pokusem: **7.Jxc6** bxc6 **8.e5**.

Myšlenkou gambitu bylo po 8...dxe5 odpovědět 9.Df3, čekaje na hloupé 9...Sd7? Bílý potom po 10.0-0-0! (to černý umožnil svým předchozím tahem!) 10...Se7 11.Sxf6 Sxf6 12.Je4± získá sympatickou a životu černému králi nebezpečnou iniciativu. Velmi poučná varianta, jež nás (pokolikáté už) přesvědčí o nutnosti dopočítávat varianty, vzniká po 12...0-0??

Zadání: Bílý stojí na výhru! Dokážete objevit, resp. propočítat (a dopočítat!) všechny relevantní varianty?

Řešení: I velký Isaak Boleslavskij se mýlil nebo chybnou variantu prostě opsal: efektní 13.Vxd7?, které ve své monografii uváděl, snad sice přímo *nevázne* na 13...Dxd7 14.Dxf6 Vad8! (varianta podléhá delšímu propočtu, než bychom si možná ještě před minutkou byli ochotni přiznat) 15.Df3 f5 16.Sd3 fxe4 17.Dxe4 g6, ale bílý se ocitá u rozbitého koryta, doufaje tak v zázrak v podobě dělby bodu v kvapem se blížící koncovce s kvalitou méně. Správné je banální 13.Jxf6+ gxf6 14.Dg3+ (nikoli jediné) 14...Kh8 15.Dd3+-.

Správná metoda kterak se vypořádat s Richterovým útokem spočívá v 9...Se7! Vrací pěšce, ale náskok ve vývinu může přejít k černému. 10.Dxc6+ (10.Sb5 0–0!; 10.Sxf6 Sxf6 11.Dxc6+ Sd7 12.Dc5 De7!) 10...Sd7 11.Df3 0–0 12.0–0–0

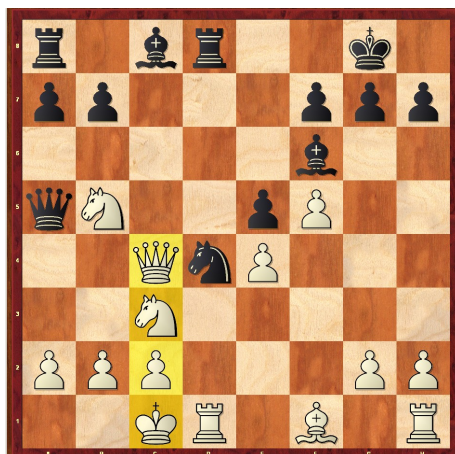

Zde nabízí Boleslavskij transformaci postupem 12...Jd5, proti čemuž lze těžko něco namítat; autor má však zato, že mnoho šachistů by hru po velké rošádě neforsírovalo (tedy nepřistoupilo na výměnu dvou páru lehkých figur). 13.Sxe7 Dxe7 14.Jxd5 exd5 15.Dxd5, a nyní například 15...Sg4 16.Ve1 Vfd8 s iniciativou.]

7...Se7 8.0-0-0 0-0 Černý volí variantu, již svého času s úspěchem používal Boleslavskij. Známa je kupříkladu jeho partie s Konstantinopolským (XIV. mistrovství SSSR, Moskva 1945).

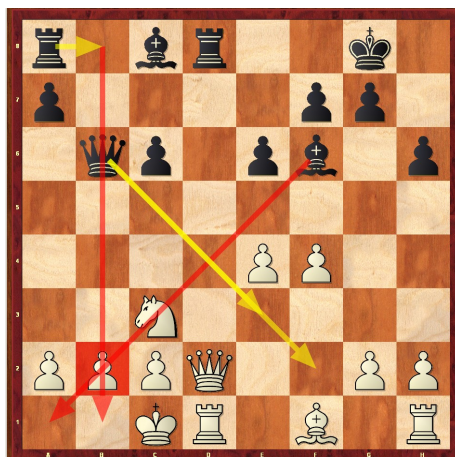
9.f4 Pozornost zasluhuje ústup jezdce **9.Jb3**, který používá mistr světa A. Karpov. Ve 37. partii neukončeného zápasu o titul mistra světa Karpov,A versus Kasparov,G Moskva, 1984-1985 (1/2-1/2 15) tu vyzývatel reagoval 9...a5!? (pro méně zkušené šachisty uveďme 10.Sxf6? Sxf6 11.Dxd6 Dxd6 12.Vxd6...a teď zase chvíli černý: 12...a4! 13.Jd2 a3, načež se stává černopolný střelec králem postavení), zatímco kupříkladu v jiném střetu (budoucího) mistra světa Illescas Cordoba,M (2625) vs Kramnik,V (2710) Španělsko (m1) 1993 (0-1 58) pokračoval černý druhou uznávanou cestou 9...Db6.

[K černému výhodným zápletkám vede **9.Jdb5** Da5 10.Sxf6 Sxf6 11.Jxd6 Vd8 12.f4 e5 13.Dd5 Dc7 14.f5 Jd4 15.Jdb5 Da5 16.Dc4

16...Sxf5! 17.exf5 Vac8. Uvedme dále pěknou analýzu Isaaka Boleslavského: 18.Da4□ (18.Dd3? Sg5+ 19.Kb1 Jxb5 20.Dxb5 Vxd1+ 21.Jxd1 Dd2 s útokem) 18...Dxa4 19.Jxa4 Jb3+ 20.axb3 Sg5+ 21.Vd2 Sxd2+ 22.Kb1 a6 23.Jbc3 b5 24.Jb6 (Šance na vyrovnání dává i 24.Jd5!?, zatímco po horším 24.Jxb5 axb5 25.Sxb5 vzniká bílému obtížná koncovka.) 24...Vxc3 25.bxc3 Sxc3 (Boleslavskij uváděl 25...Se3 26.Sd3 Sxb6 27.Ve1=) 26.Sd3 Sa5 27.Jc4 bxc4 28.Sxc4 Sc3 29.Kc1=.]

9...h6 10.Sh4 [V případě **10.Sxf6** Sxf6 11.Jxc6 bxc6 12.Dxd6 Db6 13.Dd2 Vd8 má černý za pěšce dobrou hru.

...Což dokázalo značné množství partií i později. Autor musí dodat, že právě tohle rozvětvení varianty se stalo jedním z hnacích motorů (chemie?!) kladného vztahu ke Kuprejčikově variantě! Stále není úplně jasno ve variantě **10.h4!?** Jxd4 11.Dxd4 hxg5 12.hxg5 Jg4 0–1 Anand,V vs Kasparov,G (s přehozením tahů) rapid Paříž 1995 (29).] **10...Sd7**

Módní postup obrodivší variantu rozpracoval a jako jeden z prvních začal i užívat Jan Timman. Jejím velkým příznivcem je i Viktor Kuprejčik, který nejednou úspěšně hájil pozici černého. Teorie této varianty se teprve tvoří (nezapomínejme, že komentáře jsou dobové), a proto každá partie na vyšší úrovni sice zodpovídá některé otázky, zároveň však klade mnoho a mnoho dalších!

Tento vývinový tah mně padl do oka hned jak jsem jej v sovětském měsíčníku poprvé uviděl. Evidentně jak Timman, tak i Kuprejčik, hledali cesty, jak se vyhnout *sicilským oslím ouškům* a7-a6 (tedy i hlavním variantám Richter-Rauzerova útoku). K mojí radosti se Kuprejčik též často vyhýbal variantám s a7-a6, i když jeho nechuť zřejmě nikdy nedosáhla takové intenzity a posedlosti jako u mne. „Oslí ucho v sicilské je ztrátou tempa a basta!“ To byla mantra mého mládí...

[Je dávno známé, že k výhodě bílého vede jak 10...Jxe4 11.Sxe7 Jxd2 12.Sxd8 Jxf1 13.Jxc6 bxc6 14.Se7 Ve8 15.Vhxf1 Vxe7 16.Vxd6 Sb7 17.g3 c5 18.Vfd1, tak i 10...e5 11.Jf5 Sxf5 12.exf5 Da5

(Ale 12...exf4! Právě toto pokračování vedlo pro změnu ke znovuzrození varianty s e6-e5, k tomu však přispělo až nalezení oběti pěšce po 13.Kb1 d5! Mj. Karpov,A vs Kasparov,G (wchm 35), Moskva 1984 /1/2-1/2 17/.)

13.Kb1 Vad8 14.Sxf6 Sxf6 15.Jd5. (I na toto rozvětvení se pochopitelně v průběhu času názory /z/měnily.) *Vyrovnaní nedá ani 10...Jxd4 11.Dxd4 Da5 12.Sc4!*

11.Jf3 Odstranění překážky na OL „d“ (nyní postupem e4-e5...dxe5 Sxf6 a Dxd7) je samozřejmě spojeno se snahou otřást celým systémem s nejrychlejším možným dokončením vývinu nejen dámského křídla černého, konkrétně tedy postupu 10...Sd7!

[Principiální **11.Jdb5** použil bílý v následující ukázce. Jak ukázala praxe, bohatou figurovou hru vytěží černý po opozdilém **11.Sxf6 Sxf6 12.Jdb5 Da5**, úplně jasno však v pozici není, což vážený čtenář zjistí například srovnáním této pozice s vývojem v odbočce 9.Jdb5.]

11...Da5!? [Přesně tento tah se stejnými doprovodnými znaky doporučoval v odpověď na 11.Jf3 Matanovič v poznámkách k partii Gufeld, E vs Ostos, V SSSR 1978 (1–0, 30)...kde se poprvé vyskytlo zjednodušující pokračování **11...Jxe4**. Gufeld pokračoval 12.Jxe4 Sxh4 13.Dxd6 (13.Jxd6!?) N Parimarjan Negi 2015) 13...Se8, *načež melo následovat 14.Jxh4 Dxh4 15.g3* s určitou předností.]

12.Sc4 Riskantní rozhodnutí učiněné po dlouhém přemýšlení. Bílý soupeře provokuje k oběti pěšce. Ceškovskij tu evidentně ztratil mnoho času na propočít pokračování **12.e5**?!

Rozbor 12.e5 i ostatních pokračování (12.R) na stranách 14-19 prvního níže přiloženého souboru!

12...b5!

*Pouze takto! Jinak, hraje bílý Sb3, upevní svoji pozici krále a počne zteč královského křídla. **13.Sxb5***

[Později se nikoli bez úspěchu testovalo lepší **13.Jxb5**, počemž se nám více nežli Kuprejčikovo doporučení 13...Da4 zdá přirozenější 13...Jb4!N s očividnou kompenzací a sympatickou pozicí. Nyní po 14.Jc3 Vfc8 před námi stojí pozice z partie po 14...Jb4! Tedy 13...Da4 14.Sxf6N Sxf6 15.Jxd6 1–0 Rowley,R (2380) vs Gurevič,M (2515) Filadelfie 1992 (38). Pozici je možné v nejlepším případě pro černého označit jako *prakticky nejasnou.*]

13...Vfc8!

Starý problém: jak rozestavět věže? Černý bere pod kontrolu, jak divné (?!), slabý bod c2!

14.Sc4?!

Ztrátu takového množství času bílá pozice unese ztěžší! Co však nabídnout lepšího? Kovalev,A: kardinální otázka zní - co se stane po 14.e5 ?

Sám vítěz, komentuje partii pro Informátor (28/382), na tuto otázku z pochopitelných příčin neodpovídá. Nu, ‚hrajte – uvidíte‘. Jak jsme již měli možnost vidět na jiných místech rozborů, systém s raným vývinem střelce na d7 nutí černého mít neustále pod lupou tento centrální průlom... 14...Jb4!! ‚Point!‘, jak psali ve starých knihách. Dále vzniká mnoho skvoštných a rozmanitých variant. Jedna z nich: 15.exf6 (15.exd6?? Vxc3 16.bxc3 Da3+ s matem) 15...Vxc3! 16.Sxd7 Sxf6!? (16...Vxc2+ 17.Dxc2 Jxc2 18.fxe7 prospívá bílému) 17.Sxf6 gxf6 (17...Vxc2+ 18.Dxc2 Jxc2 19.Sc3! s nejasnou hrou) 18.Jd4 Vb8 19.a4 Vc7 20.Jb3 Db6 21.Dxd6 Jxc2 22.Dxb6 Vxb6 s prozaickým vyrovnáním po romantických zápletkách.

[Brilantní souhru černých útočníků demonstruje i **14.De2?! Jb4!** 15.Sxd7? (15.Sc4□ viz pozice z partie po 15.De2)

15...Vxc3! 16.bxc3 Jxa2+--+. Je srozumitelné proč se Ceškovskému nechtělo *sklánět hlavu* pokračuje **14.Sxc6**, ale krom vnitřní logiky (bránící se strana by se měla snažit pozici výměnami zjednodušovat) není dokonce vyloučeno, že šlo o objektivně nejschůdnější cestu. Mimo obyčejného 14...Sxc6 s výtečnou kompenzací a pokračujícím tlakem proti králi, by se Kuprejčik pravděpodobně zamýšlel i nad poněkud drsným 14...Vxc6!? svázaným s obětmi materiálu ve prospěch manévru Vc6-a6 nebo Vc6-b6 + zapojení poslední rezervy do hry. Kuprejčikova specifická intuice (neřekli bychom, že se v partii dá dopočítat vše podstatné) by možná dostala zabrat! Bílý by zřejmě přilil oleje do ohně pokračuje 15.e5

; domníváme se, že použitelná korektní počítačová analýza by zde rozhodně musela přejít horizont jen *nějakých* 30-35 polotahů.]

14...Jb4 15.De2

[Nezáviděníhodný výběr! Pokud **15.Sb3**, potom stylové 15...Vxc3! 16.Dxc3 (úplně špatné je 16.bxc3? Jxe4! 17.Dd4 /17.cxb4 Da3+/ 17...Jxc3 18.Kb2 Jb5–+) 16...Vc8! s útokem. (*Jednotahové propočty* nebo *dvojtahové divočiny*, jak říkal můj trenér a později spolupracovník Štefan Gross, se nevyplácejí: 16...Jxe4?? 17.Dd4 nebo 17.De3.)

17.De3 (17.Dd4? Sa4–+ s rozhodujícím přečíslením po odstranění snad posledního ochotného ochránce krále. Objektivně nejlepší, ale na druhé straně v praxi sotva volitelné bylo 17.De1, též s dostatečně mizernou zjednodušenou pozicí po vynuceném manévru 17...Sa4 18.a3 Sxb3 19.Dxb4 Dxb4 20.axb4 Sxc2 21.Sxf6 Sxf6 22.Vxd6 Sxe4+.) 17...Jg4! opět s intencí 18...Sa4.] **15...Vxc4! 16.Dxc4 Vc8**

Viktor Davidovič je ve svém živlu! Třetí nebo dokonce čtvrté útočné, vývinové tempo svádí již pozici *pomalou* mezi beznadějně.

17.Db3 □

[Po **17.Dd4** řeší typická oběť 17...Vxc3!—+ osud partie ihned (dodejme, že bílý nemá příliš šancí na záchranu ani po banálním 17...Jxa2+)

Poznámka: Pozice po 17.Dd4 poslouží též jako výtečná možnost zhodnotit ,propočtovou výkonnost' i hráčů velmi vysoké úrovně hry...

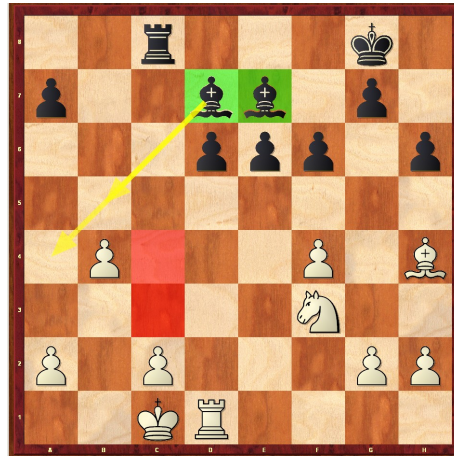
18.bxc3 (po 18.a3 udrží černý už i materiální výhodu *zrádným* 18...Vxc2+ 19.Kb1 Jc6) 18...Jxa2+ 19.Kb2 ...testovaný by musel již z dálky vidět vpravdě famózní 19...d5!! (zároveň ovšem jediné)

s rozhodujícím zapojením další rezervy do útoku. Proti 20...Da3+ 21.Kb1 Jxc3+ či 21...Jxe4 neexistuje důstojná obrana. Slabých bodů je již zkrátka moc!]

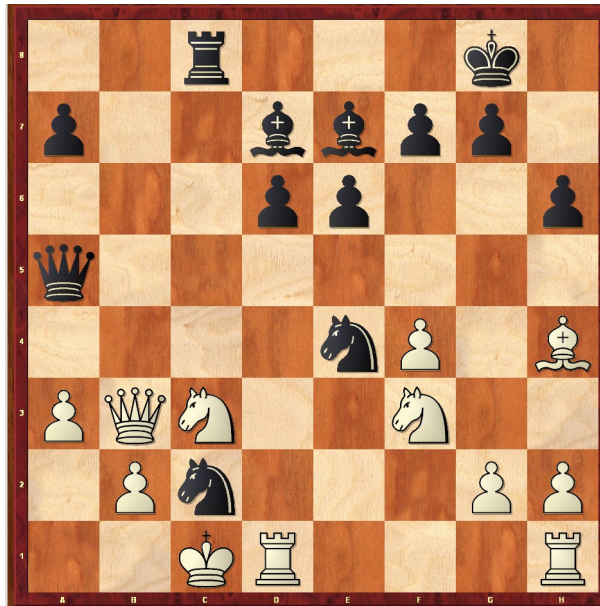
17...Jxe4! Přivádí do boje poslední rezervy! **18.a3?!**

[Kuprejčik musel ještě vidět **18.Jxe4?** Sa4!; **18.Sxe7** Jxc3 19.bxc3 Vxc3–+; snad se měl bílý rozhodnout pro přechod do obtížné koncovky cestou **18.Da3** Dxa3 19.bxa3 Jxc3 20.axb4 (20.Sxe7? Jbxa2+ 21.Kd2 Jxd1 22.Vxd1 Sa4 nebo 21.Kb2 Vb8+ 22.Ka1 Jxd1) 20...Jxd1 (20...f6!?) 21.Vxd1 (21.Sxe7 Je3! s útokem) 21...f6!!

Poučné a přitom strategicky kromobyčejně silné...k tématu Výměna! Udržení 2S na desce při značné nerovnováze pěšců na křídlech a v centru, k tomu oslabení bodů c3 a c4 na OL „c“ a nakonec kopa slabých bílých polí (opět důsledek ve *čtvrté dimenzi* zmizelého bělopolného střelce bílého) činily bílou pozici tíživou.]

18...Jxc2!!–+

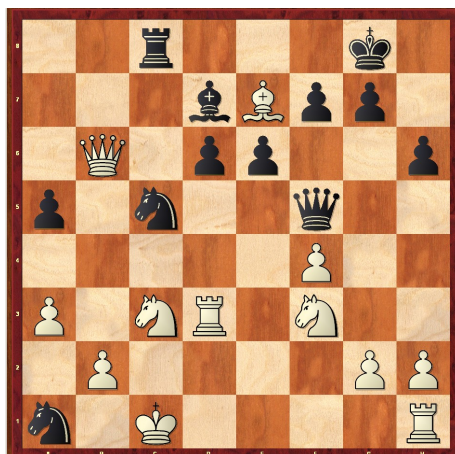
Kovalev,A: Kuprejčik je ve svém živlu: úder následuje úder! A každý takový úder byl doprovázen hučením, údivem a nadšením překvapených diváků v turnajovém sále, zejména té části, kde se shromáždili Kuprejčikovi příznivci. Nejednou musel hlavní rozhodčí turnaje Salo Flohr žádat diváky o klid. Tuto epizodu neznám jen z vyprávění, protože jsem v roli demonstrátora na nástěnné šachovnici byl očitým svědkem událostí partií mistrovství.

19.Dxc2

[Za kulisami zůstala pikantní varianta...]

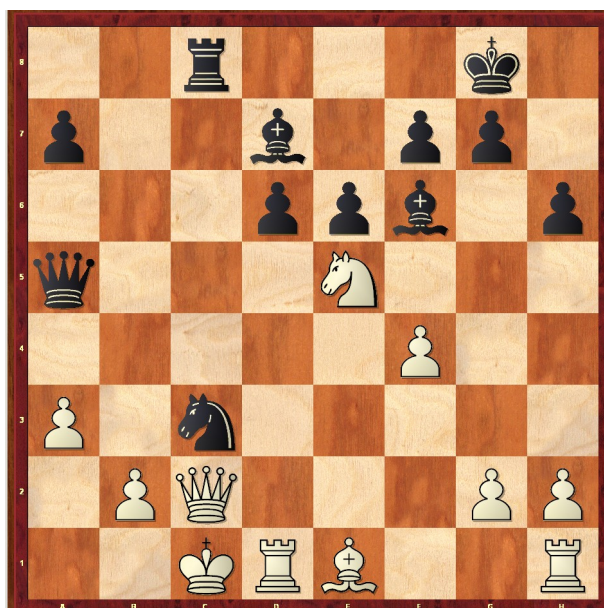
***Poznámka:** i tato glosa nám pomáhá přiblížit styl, náhled na šach i osobnost Viktora Davidoviče. Šachisté-sportovci nejsou sto napsat takovou větu, aniž by se museli tak nějak přetvarovat! Zde totiž nejde jen o to vyhrát, ale vyhrát...krásně! Jak toto (ne)koresponduje se současností? Autor si dovede ze všeho nejvíce představit takovouto úvahu mladého borce (navíc odvozenou ze zkušeností mého šachového přítele): „No nazdar, pozice je úplně nejasná a může se taky stát že přijdu o 25 bodů ratingu! Není tu teď někde cesta do bezpečné koncovky?“*

...19.Vd3. Tak měl bílý rozhodně hrát už jen proto, že po tahu v partii zmizí veškeré napětí v pozici, jinými slovy - černý vyhraje jakkoli. 19...Ja1 (Ošklivý jistě není ani jiný vyhrávající útočný manévr 19...Sxh4 20.Jxh4 d5! 21.Dxc2 Sa4! 22.De2 /22.Db1 d4/ 22...Sb5) 20.Db4 Df5! 21.Sxe7 a5! 22.Db6 Jc5! (znak Kuprejčikův)

s rozhodujícími hrozbami. Počítač však ukazuje v Kuprejčikově dalekém propočtu mezírku. (Lehce vyhrává obyčejné 22...Jxc3 23.Vxc3 Vxc3+ s rychlým matem.) Prodlužme variantu: 23.Kb1!!= Dxd3+ 24.Kxa1 Sa4 \square 25.Jxa4 Jb3+ 26.Ka2 Jc1+ 27.Vxc1 (27.Ka1 Jb3+ 28.Ka2 Jc1+) 27...Vxc1 (hrozí 28...Dd1 s matovým útokem resp. vynuceným matem) 28.Jd4! 28...Db1+ (nikoli 28...Dd1?? 29.Jb3+-) 29.Kb3 Dd3+ 30.Ka2 \square (30.Jc3?? Vxc3+!-+) 30...Db1+ a černý se musel spokojit s věčným šachem. Inu, závodit s počítačem v těchto druzích pozic připomíná *souboj* o to, kdo znásobí dříve a přesně dvě pěticiferná čísla (odpovídá počtu propočítaných tahů až do oné chyby v propočtu). Nakonec, protože se varianta **19.Vd3** na desce neobjevila, nemůžeme samozřejmě ani tvrdit, že by Viktor Davidovič hrál přesně podle not svých popartiových analýz! Ještě uveďme **19.Sxe7? Jxc3.**]

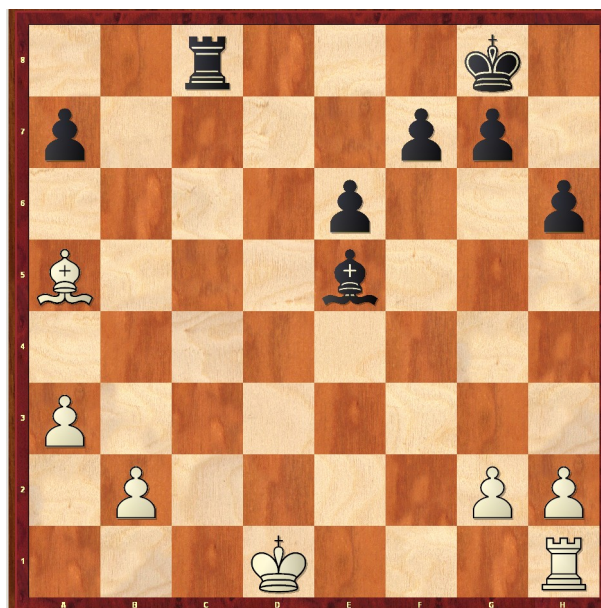
19...Jxc3 20.Se1 Sf6 [=20...Je2+] 21.Je5

[Uspokojivé není ani **21.Jd4 Sxd4 22.Vxd4 Je2+ 23.Kd1 Vxc2 24.Sxa5 Jxd4** a ještě dopočítejme: **25.Sc3 Sa4! 26.Sxd4 Vc4+.**]

21...Sa4! Převádí hru do vyhrané koncovky. [Jiná výhra **21...Sxe5 22.fxe5 Je2+ 23.Kb1 Dxe5** je typickým počítačovým produktem. Málokterý šachista vida lehce vyhranou končící hru, a očekáváje poté bezprostřední protivníkovu kapitulaci, by volil podobný postup.]

22.Sxc3 Sxc2 23.Sxa5 Sxd1+ 24.Kxd1 dxe5 25.fxe5 [! po **25.Sc3 exf4 26.Sxf6 gxf6 27.Ve1 Vc5** je výhra na dohled.] **25...Sxe5**

26.b4 Vc3 27.a4 Va3 28.Kc2 Sd4! 29.Vd1 e5 0-1

Народный шахматист республики

Zdroj: archiv časopisu Šachmatnoje obozrenije ,64'

Památné utkání Ceškovskij versus Kuprejčik na mistrovství SSSR, Minsk, prosinec, 1979.

Milému čtenáři zopakujeme, že partie, kterou jsme právě měli možnost studovat, se hrála na sklonku roku 1979 na Mistrovství SSSR. Pro třicetiletého Kuprejčika nakonec znamenalo jeho umístění v turnaji (9,5 bodu ze 17, dělení 5. až 7. místa) spíše zklamání: dle *svého zvyku* zaznamenal v první polovině turnaje *tentokráte* pět (sic) výher za sebou, vytvořil, **jak se zdálo**, sotva kdy překonatelný svérázný rekord, a dlouho ukazoval svým soupeřům záda...z pěkně uctivé vzdálenosti. (Možná tehdy se zrodila ona výstižná přezdívka našeho neohroženého husara – přezdívali jej šachový d'Artagnan!) Přehrávajíce si všechny jeho partie z této soutěže, řadu z nich komentovanou právě ve starých číslech sovětských časopisů, nelze si ovšem nevšimnout výkonnostního propadu vprostřed turnaje (konec sedmnáctikolového maratónu už znamenal přibližně padesátiprocentní bodový zisk). A tu, alespoň dle autora, narážíme právě na důvody toho, proč Kuprejčik se svým božským nadáním, neohrožeností, bojovností a specifickou intuicí nikdy nedosáhl k nejvyšším metám. Autor vidí příčinu v psychice a – paradoxně – právě i v jeho ohromném nadání! Kuprejčik

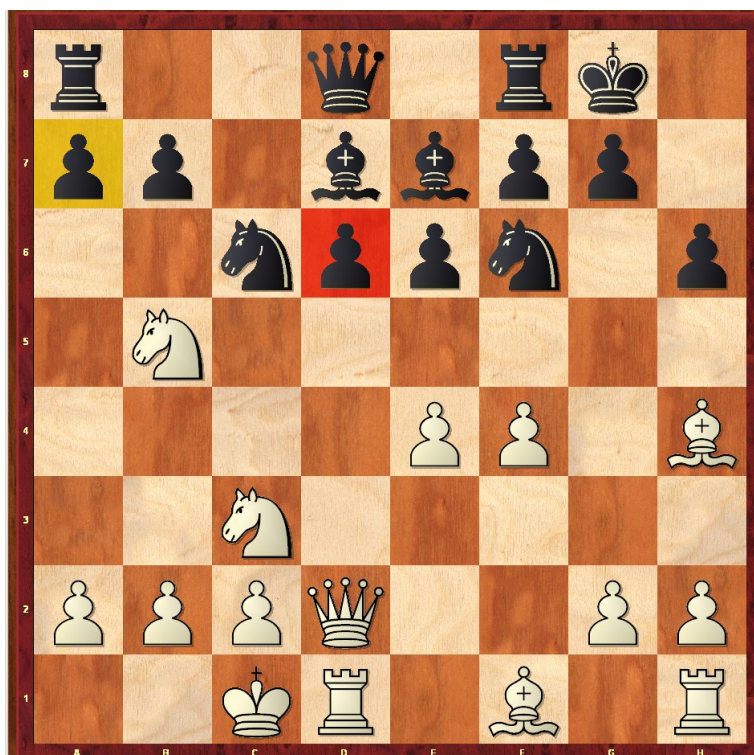
nedával šachu vše co mohl! Navíc nervový systém, jak na tomto kvalitou jednoho z nejsilnějších světových turnajů roku, tak i v jiných letech, nevydržel nápor odpovědnosti. Vyhrávající Viktor Davidovič na 47. mistrovství SSSR první poloviny turnaje jako by byl úplně někdo jiný než od cca 12. kola.

Následující partie, v níž rozehráł Kuprejčik stejnou variantu, již ještě navíc obohatil o významnou novinku, se hrála téměř přesně o rok později. Mistrovství Sovětského svazu probíhalo pro našeho hrdinu jako vystřižené dle vzoru předchozího ročníku...včetně...**opětovných pěti výher** na startu!! Nu, a k tomu tentokrát přidal i cenné skalpy obou mistrů SSSR vzešlých z turnaje. (Psachis a Běljavskij převzali zlaté medaile, oba se však museli sklonit před naším d'Artagnanem). Ještě připomeňme, že na počátku roku 1981 okupoval Kuprejčikův protivník Alexandr Běljavskij 7. až 9. místo světového žebříčku!

Běljavskij,A – Kuprejčik,V Vilnius, Mistrovství SSSR, 1980 [B64]

(Bílek,J;Močalov,J...)

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 Jc6 6.Sg5 e6 7.Dd2 Se7 8.0–0–0 0–0 9.f4 h6 10.Sh4 Sd7 V partii Matanovič,A vs Timman,J Jugoslávie 1978 (1–0 51) se poprvé vyskytlo **11.Jdb5** [11.Jf3 a základní rozbor viz minulá ukázka]

Principiální a logické pokračování, které se snaží otrást celou výstavbou černého. Bílý jakoby učiněným výpadem protivníkovi říká: „Ty snad nevíš, žes měl dávno hrát a7-a6? Vždyť to tak dělají všichni...a všichni také vědí proč! Člověče...vezmi si knihy a studuj!“ Čtenáři je ovšem jasné, že přesně ono oslí ouško chceme v naší výstavbě **ušetřit** ve **prospěch vývinu figur**. Stejný čtenář pravděpodobně po chvíli přemýšlení přijde i na to, jak se z *problémů* s pěšcem d6 elegantně vyvléknout. (Autor se zatím zcela záměrně vyhýbal komentářům kolem vložky 9...h6 10.Sh4, což se může zdát podivné! Vždyť jsme kupříkladu v Negiho nových rozborech v minulé partii viděli, oč snadněji se bílému otevírají možnosti útoku na královském křídle díky terči pěšci h6 – g2-g4-g5...a nějaký ten sloupec se v blízkosti černého krále *automaticky* otevře.)

Věc se má ovšem ve skutečnosti tak, že stejně pokračoval bílý v dřívější partii Geller,J vs Kuprejčik,V Rostov na Donu 1980...

11...d5!?N

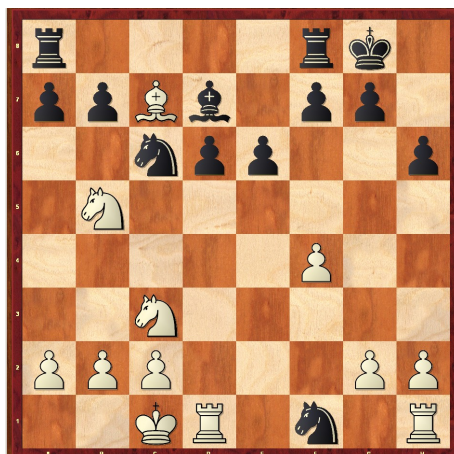
Překvapení a novinka zcela v duchu přístupu Viktora Davidoviče! Bílý chtěl možná Kuprejčika překvapit výběrem pokračování; jak je vidět, kosa narazila na kámen!

Bez detailní analýzy je obtížné zhodnotit přednosti a nedostatky tohoto tahu, jedno je však nezpochybnitelné - je zajímavý.

Partie Matanovič,A vs Timman,J i výše zmíněná partie Geller,J vs Kuprejčik,A pokračovala **11...Jxe4** (konečně, tak asi čtenář uvažoval pokračovat, pokud se do problémů pozice skutečně zakousl); po 12.Sxe7

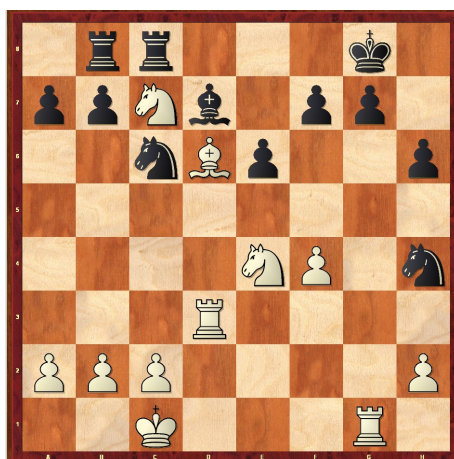
(Podle Matanovičova tvrzení bylo lze hrát lépe 12.Jxe4 Sxh4 13.Dxd6, praxe však tento jeho názor nepotvrdila. Zajímavou možností je teď 13...Da5!?, jistější naopak 13...Sc8=. Ani po 13.Jbxd6 nemá černý důvod k nespokojenosti, a v odpověď může například volit mezi ostřejším 13...Dc7 14.Jb5 Db6 15.g3 Se7...16.Dxd7? Vad8 s útokem nebo solidním 13...Se8; Talla,V /2427/ vs Straka,V /2200/ Pardubice 2011 /1/2-1/2 21/.)

12...Jxd2 13.Sxd8 Jxf1, tu ale černý ještě musí dokazovat, že má na vyrovnání prostředky. Po správném 14.Sc7 se soupeři brzy domluvili na remíze. *Je vysoce pravděpodobné, že Běljavskij si v této variantě připravil něco nového...*

...konečně, o pět let později hrál Viktor Davidovič v partii proti Cholmovovi právě tuto *zjednodušující* variantu. (Tehdy ovšem evidentně sehrála svou roli psychologie. *Minimálně* byl Cholmov znám tím, že se vyhýbal principiálním variantám a Kuprejčika tedy svým výběrem zjevně zaskočil.) *Paradoxně* též geniální a Caissou štědře obdarovaný Ratmir Dmitrijevič přišel s novinkou právě v tomto rozvětvení! Podívejme se:

14...Je3 15.Vd3 Jxg2?! (15...Jg4!N= Bílek,J 1986. Jako první hodnocení pozice a kvalitu postupu potvrdila partie FRITZ 6 vs JUNIOR 5.0 1999 (1/2–1/2 55). 16.Sxd6 Vfc8 17.Vg1!N To je ono Cholmovovo významné zesílení! 17...Jh4 \square 18.Jc7 Vab8 19.Je4!

Cholmov doprovází tento postup nejen vykřičníkem, ale vpravdě odvážným hodnocením *rozhodující výhoda bílého*. Jeho šance jsou tu ovšem opravdu výrazně vyšší. Bílé síly dokonale koordinují, což zde pozná nejen šachista s vyspělou všeobecnou intuicí 😊! Dnešní pohled na vynucený manévr

11...Jxe4 je tedy příznivý. Černý zde vyrovná šance (viz novinka ‚ze sešitku‘ autora z roku 1986). Na druhé straně ale varianta nedává černému příliš prostoru ke hře na výhru, což se – jak jsme viděli výše – nedá tak úplně říci o možnostech bílého. Nu, a proč by náš hrdina, náš d’Artagnan, nemohl hrát černými na výhru? Kuprejčik byl z těch hráčů, kteří – majíce svůj den – byli schopni porazit kohokoli!

Vraťme se však nyní konečně zpět do naší partie, v níž *setkavši se s překvapením, vybral si Běljavskij nejspolehlivější cestu.*

12.exd5

[Zásadně jiný směr strategie představuje **12.e5**, což se pochopitelně začalo testovat ihned v následujícím roce. Pro čtenáře, kteří již měli tu čest poznat styl našeho d’ Artagnana, a tedy i jeho předpokládaný odpor k pasivním pozicím, jistě nepředstavuje problém odpovědět za něho po možném přetažení. „Samozřejmě by následovalo **12...Je4**,“ odpoví většina čtenářů. Autor se přizná, že si nějaký čas nepřipouštěl existenci jiné vhodné odpovědi. Avšak i po **12...Je8!? 13.Sxe7 Dxe7** s možným centrálním průlomem f7-f6 má černý protihru, již bychom označili za spíše bílému nepříjemnou nežli jen přirozenou. Výše uvedené potvrdila partie Kuspel,M vs Quednau,H J corr. NDR 1989 (0-1 25): **14.g4?! f6! 15.exf6 Jxf6 16.g5 hxg5 17.Jxg5 Jg4** s iniciativou. *Kapitolu přetažení* bychom snad mohli uzavřít tím, že Běljavskij o něm jistě též přemýšlel, ale protože tu má černý příliš široký a celkem luxusní výběr, usoudil, že by ho mohlo čekat nějaké další nepříjemné překvapení. Co však dodat k variantě, již bychom se měli zaobírat dokonce přednostně: **12.Sxf6 Sxf6 13.exd5 ?** Černý odpoví **13...Jb4!** a po **14.dxe6 Sxe6**

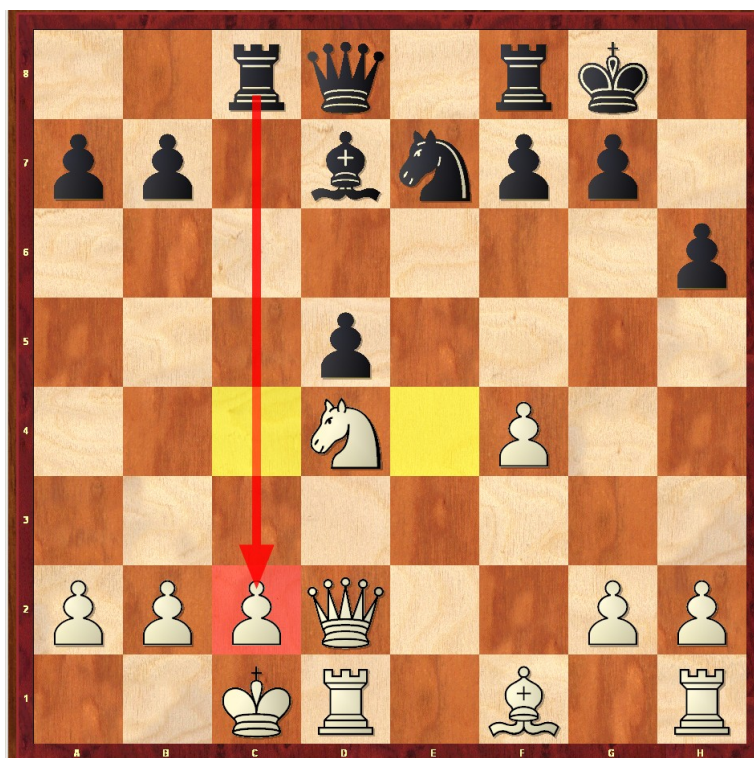

získá pozici s bohatými možnostmi figur, plnou kompenzací či dokonce iniciativou; a to jak v případě, kdy na desce zůstanou nejsilnější figury, tak i v koncovce. Všechno zejména díky Horwitzovým střelcům v otevřeném centru, kteří nepostrádají dynamickou (útočnou) ani statickou sílu (koncovka). Goldberg,A (2405) vs Reeh,O (2430) Bundesliga 1993/1994 (0-1 36).]

12...Jxd5 13.Jxd5 exd5 14.Sxe7 [Ke ztrátě kvality vedlo **14.Dxd5??** (novinka 11...d5 se opírá o taktický štít!) pro nepříliš nápadné, o to však efektnější **14...Sg4!!**!–+]

, například: 15.Dxd8 Vaxd8 16.Vxd8 Vxd8 xd1, xSh4. Není v silách bílého pokrýt obě souběžně působící hrozby.] **14...Jxe7 15.Jd4 Vc8=.**

Není nikterak překvapivé, že Běljavskij šel ochotně do této pozice: z vnějšku totiž vypadá jako výhodnější bílému. Pokud by stál pěšec „f“ v základním postavení, nebylo by o čem diskutovat. Plusy černého spočívají ve vlastnictví linie „c“ a možnostech ovládnout (forpostová) pole c4 a e4.

Je obtížné odhadnout, stála-li ještě tato pozice v Kuprejčikově domácí laboratoři čili nic. Podle hodnocení jeho spolupracovníka na turnaji Jevgenije Močalova však můžeme soudit, že Caissin dar specifické intuice našeho hrdiny zde sehrál svou roli na jedničku! Vidět totiž poměrně skryté dynamické možnosti černého v pozici, kde se zdá, že celé desce dominuje staticky nesmírně silný blokér Jd4, izolovaný pěšec (IZP) d5 se tak zdá spíše neduživým a černí nižší důstojníci jezdec a střelec aktivitou zrovna nesrší, je dílo krajně nesnadné! Jazykem autora bychom tedy mohli prohlásit, že pozice diagramu vykazuje znaky dynamické rovnováhy!

16.Se2 První článek řetězu plánu, který si bílý vybral. Situace se jeví složitou a najít správnou cestu není nikterak jednoduché - špatné není například **16.Sd3**. Další vývoj partie ukázal, že úmysl bílého svázaný s obětí pěšce a útokem po linii „g“ byl defektní. Avšak toto bylo ještě nutno prokázat... [Bílý tu měl k dispozici řadu spolehlivých pokračování: **16.Sd3** (vývin, centralizace, profylaxe – bere pod kontrolu xf5); **16.h3** připravovalo zase g2-g4, což - jak jistě vidí nejen vospělý čtenář - pozice s různými

rošádami potřebuje jako sůl, nemluvě o možnosti vývinu střelce na g2. Konečně, logicky se jeví i tradiční profylaxe **16.Kb1**...ve všech případech s přibližnou rovnováhou postavení.]

16...Jf5!?

lhned vyvolává v postavení krizi! Nic klidného, žádné pohodlíčko, na oba soupeře na desce nečeká. Čtenář si možná položí otázku stran správnosti postupu černého: „Černý by jako strana s izolovaným pěšcem d5 přece neměl usilovat o výměny figur, když ještě navíc, vlastně z jiného úhlu pohledu, dává bílému do rukou i útočné tempo g2-g4 s rozvinutím útoku na královském křídle.“ Jenže **17.g4?!**

[Tak principiální šachista jako Běljavskij jistě netáhl 16.Sf1–e2 proto, aby nyní - byť ještě objektivně se slušnými vyhlídkami - pokračoval **17.Jxf5 Sxf5** s tempem a první hrozbou...bílému králi! 18.Sd3 (nikoli 18.c3? skrze Da5) 18...Se4! (18...Df6; 18...Dd7) 19.Sxe4 (horší je 19.Vhe1 f5!) 19...dxe4 20.Dxd8=. Dynamické faktory stojící za černým jsou dostatečně vlivné k udržení rovnováhy i po logickém střízlivějším **17.Sf3**. Tu by měl pro změnu značný výběr pokračování černý, i když se tak vzhledem k napadenému IZP d5 nemusí zdát! Vyberme 17...Db6 18.Sxd5 Vfe8 19.Jxf5 Sxf5 20.c3 (Jen ne 20.c4? Da6 21.b3 b5→ nebo 20...Sg4 21.Vde1 Ved8.) 20...Ve3 s kompenzací a myšlenkou 21.Vexc3+–+ nebo samozřejmě 21...Vcxc3+–+.]

17...Jd6 s malou předností černého.

Pochopitelně ideální umístění pro jezdce ohmatávajícího obě forpostová pole e4 a c4. Černé síly jsou vzorně vyvinuty a centralizovány. Při pohledu na IZP d5 v dané situaci si autor nemůže nevybavit jedno moudro Benta Larsena (parafráze): „Nač izolovaného pěšce blokovat, když jej můžeme napadnout a sebrat?!“

18.Sd3!? [Nebo **18.Db4** Dc7 (18...Je4!?, 18...Jc4!?) 19.Kb1 Vfe8 s překrásnou hrou.]

Naše práce je samozřejmě vzpomínkou na Viktora Davidoviče, snad se však autor nedopustí *svatokrádeže* jestliže dodá, že oběť pěšce g4 za otevření sloupce „g“ proti černému králi byla *pro změnu* zcela typickou pro tvorbu bílého. Ještě poznamenejme, že o 4 roky mladší Alexandr Genrichovič byl za deskou vsutku těžkou váhou! Čtyřnásobný mistr (či ‚spolumistr‘) SSSR se v *Kasparovově cyklu* mistrovství světa probojoval do turnaje kandidátů, když ve čtvrtfinále narazil právě na budoucího mistra světa. To vše se však odehrálo až o tři roky později! Dle názoru autora patřil Běljavskij do stylově stejné kategorie hráčů s rozvinutou specifickou intuicí, výtečným propočtem i nekompromisním stylem s příměsí rizika. Těžko nás tedy může překvapit jak

vypadalo (přibližně) celkové skóre obou soupeřů dle databází: +10 -4 =2... samozřejmě v Kuprejčikův prospěch!

18...Sxg4! Odvážný postup, opírající se právě o dar specifické intuice, charakterizuje Kuprejčikovu náтуру lépe, než kde co jiného! Existuje nemálo hráčů, kteří sice rádi obětují jednoho či dva pěšce *jen* za iniciativu, tedy čas, přitom by ale svoji pozici v žádném případě se soupeřem neměnily, pokud by za obětovaný materiál měl **trpět jejich král!** Volba ostré pozice (dynamika, statika, oboustranné útoky) ovšem nebyla Kuprejčikovi nikdy proti srsti. K jeho rozletu stačila maximálně komplikovaná pozice, v níž měl svoji protihru, a tedy se nemusel jen bránit; výrazné snížení bezpečí vlastního krále klidně *vyměnil* za onen materiál...jeho specifická intuice (viz Kasparovovo dělení hráčů do skupin) totiž samozřejmě *fungovala* oběma směry.

19.Vdg1

„Je možné brát takové pěšce?“ panovaly otázky po skončení partie. Černý si byl však velmi jistý.

19...Sh5! 20.Vg3!

Počítač ukazuje, že za tento postup – pravda, umožňující černému vyměnit protivníkovu střelce – byl Běljavskij kritizován neoprávněně!

Doporučovalo se **20.Vg2**. Jevgenij Močalov shrnul výhody *konkurenčního řazení* bílých těžkých figur po OL „g“ takto: „Zbavuje se na čas povinnosti měnit střelce d3 a uchová si volnou třetí řadu pro manévr dámy.“ Ač má zmíněný manévr dámy na h3 svoji logiku, černý jej může profylaktickou a vnímavou reakcí znemožnit. Močalov uvádí: 20...Je4 21.De3 Df6! Dále například 22.Vhg1 g6 23.f5 Kh7 24.Sxe4 dxe4 25.Dxe4 Vfe8 a černý odvrací útok. Černý však nemá nejmenší potřebu centralizovat jezdce zrovna ve 20. tahu. Po 20...Df6!?, 20...Dh4! nebo i 20...Jc4!? (zde může bílý doufat v zázrak roztomilé kombinace 21.Vhg1!) nemá bílý stejně jako v partii nejmenší důvod ke spokojenosti.

Mnohým (a jistě nejen v press centru) se zase zdálo, že bílý měl pokračovat **20.Dg2** (xg7, xd5)

, přičemž nebylo ani málo těch, kteří poté považovali pozici černého když ne za kritickou, tedy podivnou. Vždyť jak se chce černý vyrovnat s matovou hrozbou, následným logickým útočným postupem a nakonec i nekrytým centrálním pěšcem? Ne, ne! Kuprejčikovo hodnocení pozice jako pro černého bezproblémovou bylo jemnější a odpovídalo pravdě, což si dnes (krom zevrubné analýzy vlastními silami) můžeme samozřejmě ověřit i za pomoci křemíkového kamaráda: 20...Df6! 21.Dxd5 Dxf4+ 22.Kb1. Co teď? Hrozí především 23.Vf1, ale i 23.Dxh5 Dxd4 24.Dxh6. Tu rozhodně nesmí být propočít ukončen-*převán!* Nikdy nezapomeňme na ...princip dopočítávání variant. A že je co dále počítat! 22...Vce8! (22...Vfe8?! 23.Vxg7+! Kxg7 24.Dxd6 Dxd6 25.Jf5+ Kf8 26.Jxd6=) 23.Dxh5 (23.Vxg7+?? Kxg7 24.Dxd6 Dxd6 25.Jf5+ Kh8 26.Jxd6 - bez vidličky!) 23...Dxd4 24.Vg2 (24.Dxh6?? Ve1+!-+) 24...Kh8 25.Vhg1 Ve5 nebo 25...f5 a bílý by měl problémy prokázat, že má za materiální deficit slušnou náhradu. Naopak se zdá, že ochotných ochránců jeho veličenstva černého krále jak v jeho blízkosti, tak v centru, přibylo. Nyní nebylo lze 26.Vxg7?? Dxg7 27.Vxg7 Ve1+. Alespoň pro autora (teoretika zabývající se i teorií propočtu variant) představovala informace, jak daleko Kuprejčik počítal varianty ve chvíli vzetí obětovaného pěšce g4 nebo v kterém momentu *zafungovala* jeho geniální specifická intuice, význačnou cennost!

20...Je4

Figurový úder v centru (forpost; zde s tempem) jako náležitá reakce na protivníkovy křídelní choutky! [Málokterý černý, vida protiúder v centru, by svěřil svého krále do rukou (relativně) nejistého osudu například ve variantě **20...Df6 21.Vhg1 g6 22.f5 g5 23.Vh3!** s nejasnou hrou (23...Dxd4 24.Vxg5+! ...ukáže se, že šeptandy ,o špatné věži g3', viz 20.Vg3 v partii, se nejspíše zrodily v říši pohádek!).]

21.Sxe4 dxe4 22.Vhg1 g6 23.f5 Kh7 24.De3!? [Hrozí 25.fxg6+ Sxg6 (25...fxg6 26.Je6) 26.Vh3 či 26.Je6!]

Série vynucených tahů skončila, aktivita bílého v partii utichne a iniciativu přebere černý. **24...Dd5!**

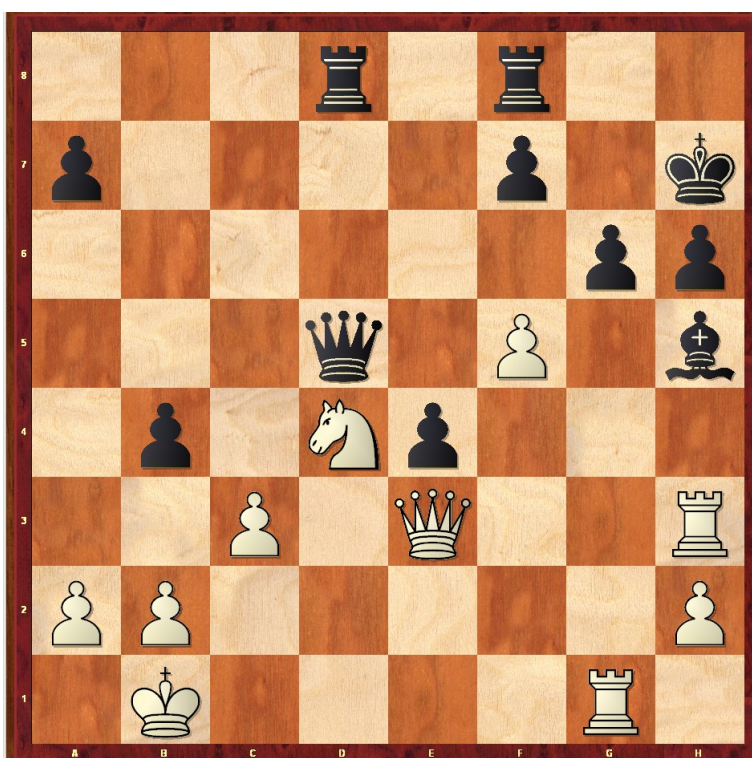
Opět přitahuje pozornost k centru! **25.Kb1 Vcd8 26.c3 b5 27.Vh3**
Další skvostný tvůrčí moment této i jinak napínavé partie, i když se tak vůbec nemusí na první pohled zdát!

Kuprejčik zde pokračoval (jak jinak) na pohled principiálním **27...b4**
[Počítači se líbí tak trochu nelidský manévr **27...Vfe8 28.Df4** s intencí 29.fxg6+ fxg6 30.Vxh5!= (28.Dg3? Vg8). 28...Vg8, ale při hlubším pohledu *i my* zjistíme, že sloupec „g“ pomoc černé věže opravdu potřebuje.]

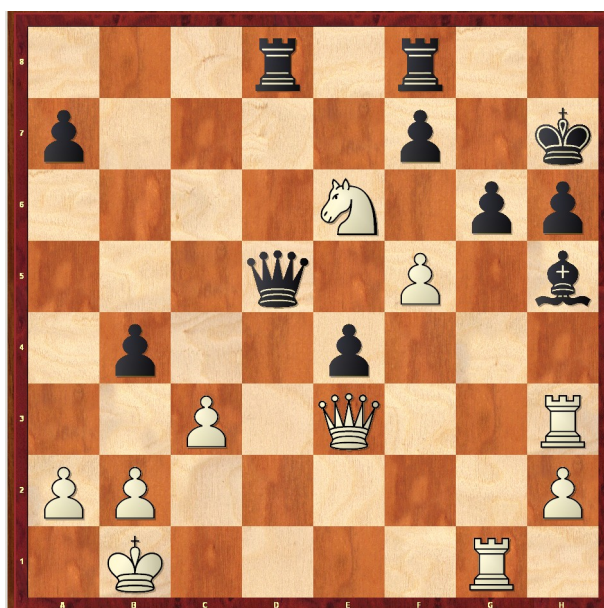
Níže se čtenáři, kteří mají právě chuť i dost sil, mohou otestovat **v extrémně náročné situaci!** K rozlousknutí problému musí projevit velké množství fantazie, invence, tedy lidově kombinačního čichu!

Zadání: **1/** jaké tahy kandidáty byste jako černí měli v protivníkovu odpověď po 27...b4 brát rozhodně v úvahu? **2/** jakou objektivní hodnotu měl na pohled logický postup černého 27...b4?

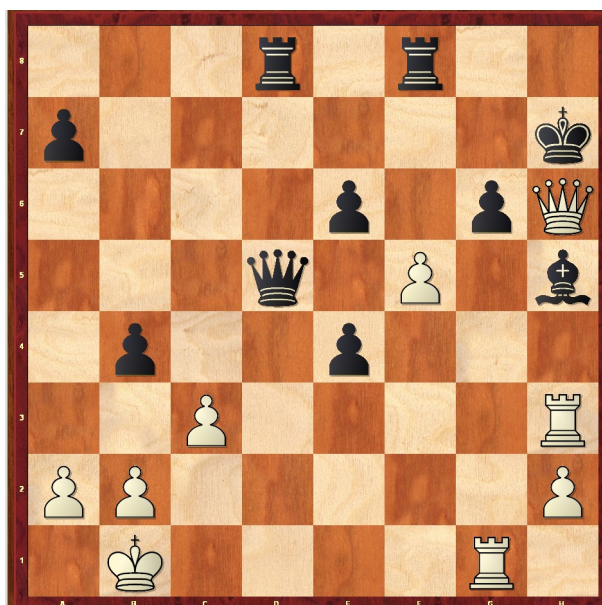

Řešení: Autor si k následující odbočce od partie a správnému řešení testu snad nejprve dovolí odvážně připsat: Viktor Davidovič možná v odpověď na své 27...b4 **viděl** jedinou správnou odpověď bílého; pro člověka (ještě navíc netušícímu co se odehrává na Caissině Olympu) zcela omračující kombinační úder, držící přitom bílému na desce relativně slušnou protihru: **28.Je6!!**

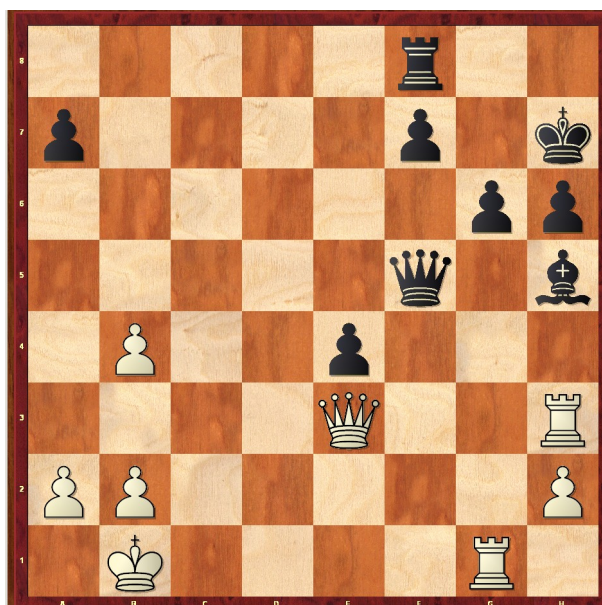
A/ Pohleďme nejprve jaký obrat mohla partie nabrat! Po 28...fxe6?? následovala dechberoucí kombinace 29.Dxh6+!!

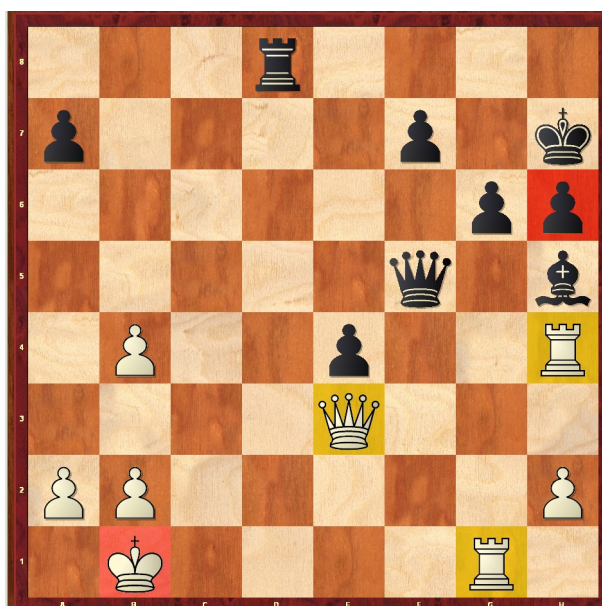
s matem! 29...Kxh6 (Černý neunikne ani pokud druhou oběť neakceptuje: 29...Kg8 30.Vxg6+ vede k vynucenému matu, ale bílý by tu už mohl vyhrát i mnoha jinými způsoby; 30...Kf7 31.Vg7+ Ke8 32.Dxh5+ Vf7 33.Dxf7#.) 30.Vxg6+ Kh7 31.Vxh5#.

Poznámka: U trenéra věčně prahnoucího po nových a nových ukázkách, samozřejmě i z tohoto fantastickými brilianty zdobeného kousku, nepřipadá v úvahu, aby vida skvostné a skryté kombinační zásahy 28.Je6!! a 29.Dxh6+!! neotevřel okamžitě databázi a ukázkou si nezařadil. Za sebe může autor napsat, že oběti se vyrovnají největším a nejnáročnějším kombinačním perlám, které alespoň jeho databáze obsahuje: Short,N vs Miles,A 1993, Koskinen vs Kazanen 1967 a zřejmě i Ortueta vs Sanz 1934. Čtenář je bude moci na stránkách školy šachu pochopitelně vyhledat (ve formě testu... i s řešením).

B/ Černému by tedy nezbylo než 28...Dxf5 a dále 29.Jxf8+ Vxf8 30.cxb4

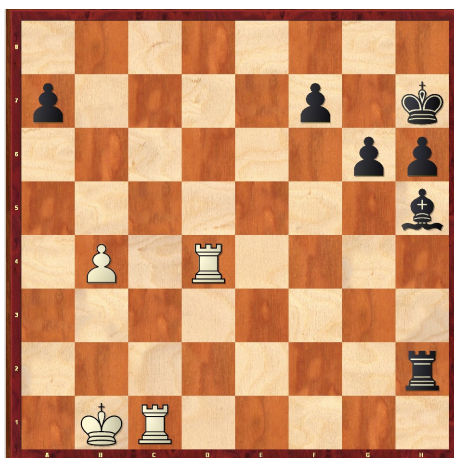

Může se zdát, že po střetu ostrém jako břitva nastane klidnější fáze. Jak ovšem snad nejen vyspělejší čtenář vidí, zhodnotit pozici diagramu může být nakonec možná stejně složité jako objevit drtivé 28.Je6!! resp. 29.Dxh6+!! 30...Vd8! Možno okomentovat i takto: s hrozbou vtržení na d3 (strategie) a zároveň dvojího úderu (taktika) 31....Vd3. 31.Vh4 (xPe4, xPh6).

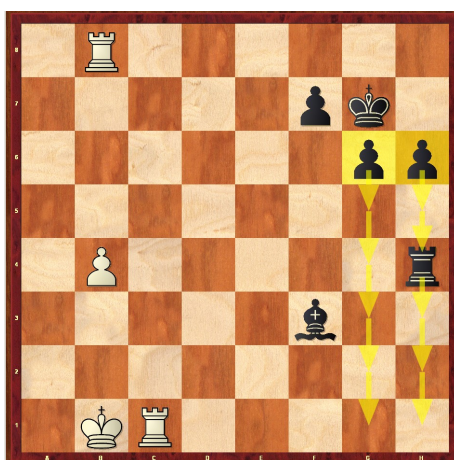

Věž na sloupci „h“ de facto váže černého střelce. Ten nemohl přispěchat na pomoc plánovaným silným manévrem Sh5-f3. Na druhé straně jasně vidíme, že bílý král a generální štáb jaksi netáhnou za jeden provaz. Vůbec, i sama souhra bílých těžkých figur má k ideálu daleko!

Pro zájemce dále uvedme: 31...Vd3 32.Dxe4 □ Df2 □ 33.Vc1 Vd2 34.Ka1 Vxb2 35.Dd4
 (35.Dc4 Se2! 36.Dd5 □ Sd3! s drtivým útokem a hrozbami 37....Vd2 a 38...Sb5—+) 35...Vxa2+ 36.Kb1 Dxd4 37.Vxd4 Vxh2

; neuvěřitelná varianta stále nekončí, i když po 38.Vd7 (hlomozný tah, resp. dvojúder podléhající principu dopočítávání; samozřejmě, že v úvahu přichází i 38.Vc7 či 38.Vc2) již za okamžik nebudeme moci mluvit o vynucených manévrech. Rozbor zde postupně uzavřeme s tím, že po 38...Kg7 39.Vxa7 Vh4 40.Vb7 Sf3 41.Vb8

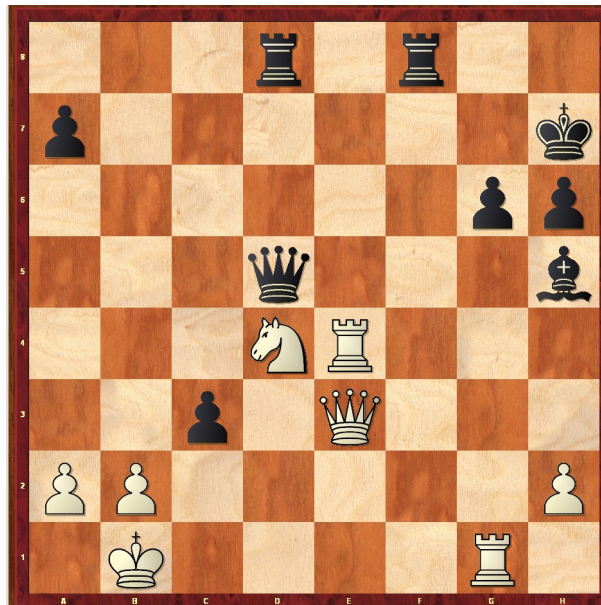

se brzy ukáže, který z obou pěšců – „g“ nebo „h“ – se bude moci honosit přezdívkou...Usain Bolt na šachovnici...

***Poznámka:** Mark Dvoreckij svých dílech o kombinačním vidění (fantazii) píše, že samozřejmě existuje **boží dar**, který vyvoleným umožňuje nacházet podobné údery bez větších obtíží během sekund či mnoho tahů dopředu (specifická intuice!), zároveň však čtenáře ‚ukolíbává‘ tvrzením, že ‚do jisté míry‘ se dá kombinačnímu čichu naučit. Můžeme s ním souhlasit nebo ne, tu si však dovolíme uvést svým způsobem kacířskou myšlenku: 99,99 % šachové populace by v partii (tedy netušíce, že ‚tam něco je‘) stejně jako Běljavskij strašlivý úder **28.Je6!!** neviděla! Autor si sice vyhledal glosy Kuprejčikova*

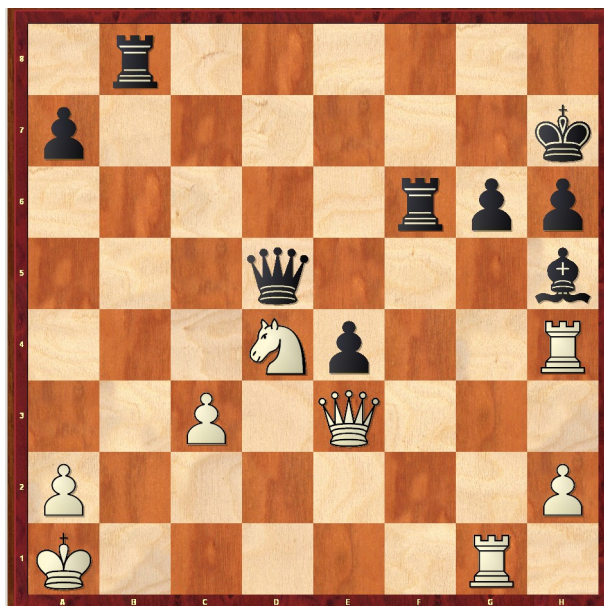
spolupracovníka J. Močalova, který – jak vidíme – v dosti kusých komentářích též přechází tento moment mlčením, avšak to nelze chápat jako exaktní důkaz opaku, tedy že ani náš d'Artagnan nakonec nevybuchlou bombu předem neviděl! „Ale, v tom případě kam se tedy poděla logika? Proč jej černý 28.Je6!! dovolil zahrát?“ zeptá se jistě hloubavý čtenář. Nabízí se relativně jednoduché vysvětlení: „Co vidíme v partii my, nemusí vidět soupeř! Jestliže jde vlastně o jediný tah, který mohl bílého spasit a pravděpodobnost, že jeho zraku zůstane skryt je obrovská, proč nepodstoupit ‚riziko‘. Navíc si uvědomme - i kdyby Běljavskij nakonec famózní protikombinaci objevil, stále máme v rukou objektivní výhodu dokonce s šancemi na konečný úspěch, jak vidíme v rozboru...

Vraťme se však nyní zpět do naší partie, v níž Běljavskij (možná na rozdíl od nás v testu výše!) drtivý úder nezaregistroval a pokračoval tedy chybným **28.Vh4?** Následovalo **28...bxc3 29.fxg6+ fxg6 30.Vxe4**

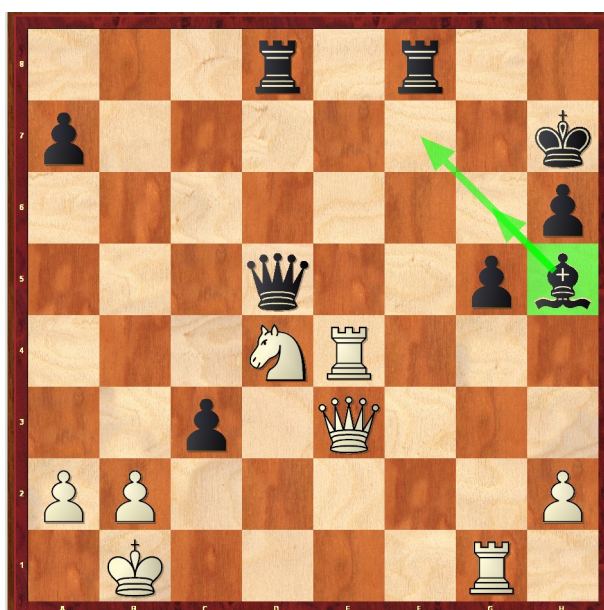
Poslední pokus pozměnit směr vývoje partie, ale i ten se ukáže být neúspěšným.

[Nebo **30.Dxe4 Vf2–+ ... 31.De7+ Vf7 32.De6 Vb7**. Po očekávaném **30.bxc3** vyhrál černý nejsnáze manévrem **30...Vb8+ 31.Ka1 Vf6!–+**

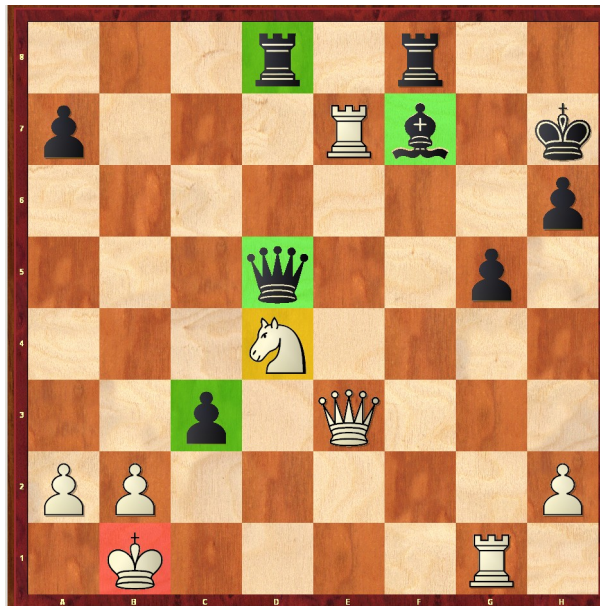
především s hrozbou efektní kombinace 32...Dxa2+! 33.Kxa2 Va6#.]

30...g5!!-+

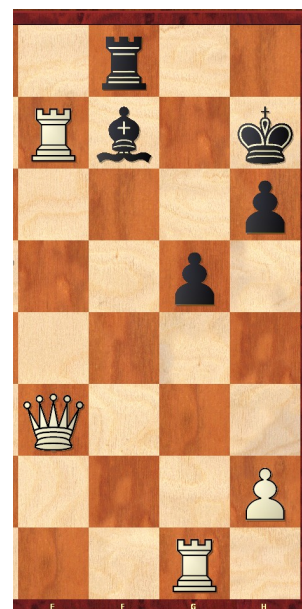

Postup, který glosátoři přecházeli mlčením, podle nás opět velmi pěkně ilustruje Kuprejčikův taktický dar! Zatímco *další oslabení* pěšcové falangy na královském křídle by se mohlo stát neodpovědným, daleko důležitějším faktorem je uvedení střelce do hry, a to jak k potřebám útoku, tak ale i obrany!

31.Ve7+ Takovýmhle výkřikům se za autorova mládí říkávalo *šach ze msty*. **31...Sf7**

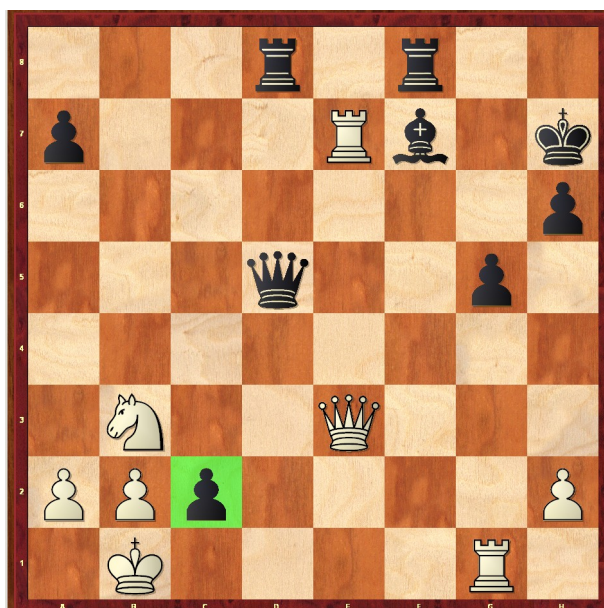

Občas, zejména vedeme-li útočné operace proti králi, si vzpomeňme na fenomén, který se svěřenci nazýváme *Kasparovova osa*. Rozdělme desku podélnou osou mezi centrálními sloupci...

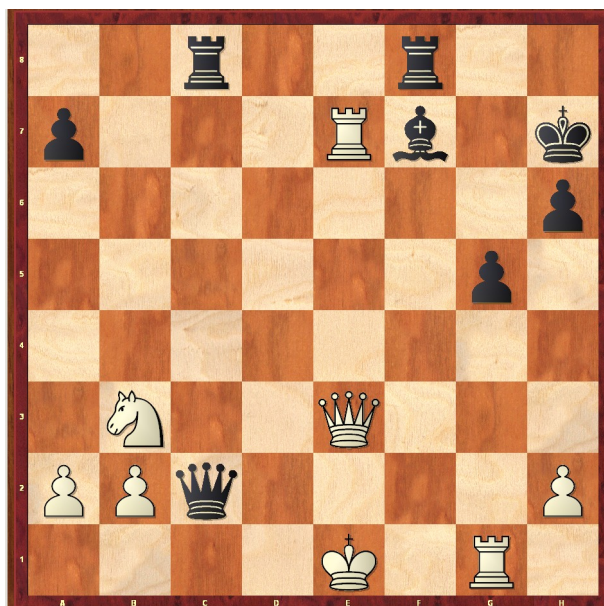

...a zadívejme se na levou polovinu šachovnice. Kolik že bílých figur je ochotno chránit svého vůdce? A naopak - kolik útočníků má zájem o jeho scalp? Složíme-li znovu obraz, zjistíme, že krom věže f8 se v dané chvíli podílejí na útoku 3 figury resp. 4 kameny!

32.Jb3 c2+!

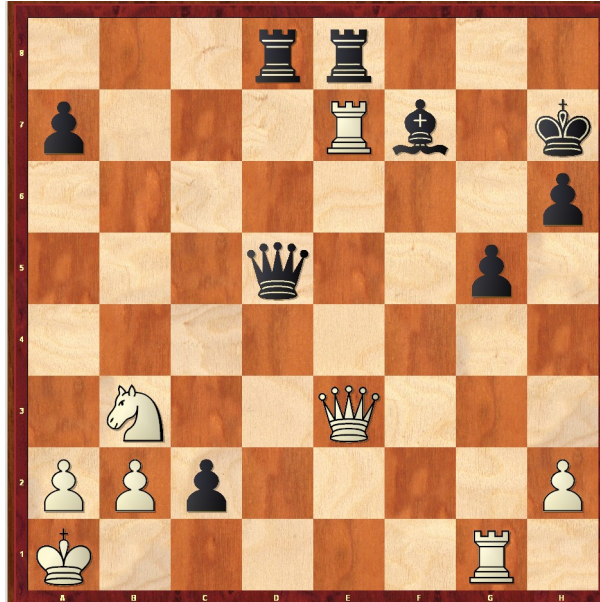

Hřeb do rakve bílého krále je zatlučen! Pokud ne navěky, tedy potom na velmi, velmi dlouho! Kombinaci totiž nelze dobře akceptovat. Po **33.Kxc2?** rychle vyhrávalo 33...Df5+ a nyní: **1/ 34.De4 Dxe4+ 35.Vxe4 Sg6-+; 2/ 34.Kc3 Vc8+ 35.Kb4 (35.Kd2 viz 3/ 34.Kc1) 35...Vc4+ 36.Ka3 Db5-+; 3/ 34.Kc1 34...Vc8+ 35.Kd2 Dc2+ 36.Ke1.**

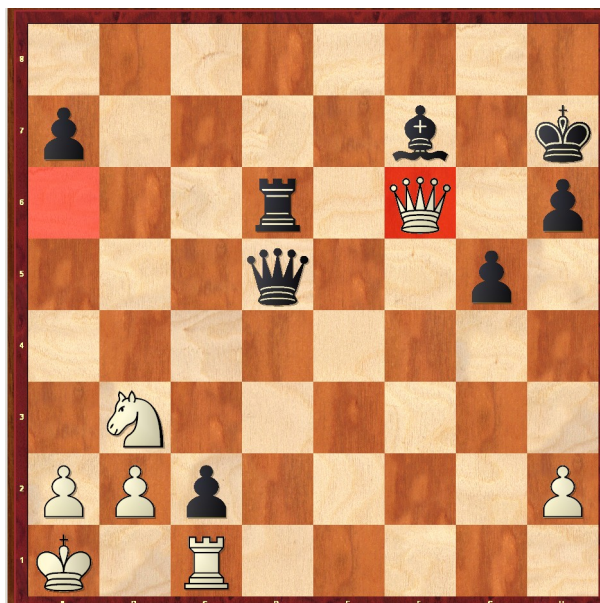
Pověstnou tečkou nad „i“ se dá nyní označit 36...Kg8! (zdaleka nikoli jediné) s intencí 37...Db1+ 38.Ke2 Sh5+ s rychlým matem.]

33.Ka1 Vfe8

Přehrávanou partii je zcela jistě možné označit jako multifunkční! Podívejme se i na mohutnou centralizaci černých figur v pozici otevřeného centra, tedy středu prostého pěšců. Z jiného (multi)soudku: nejotravnější bílou figuru, tedy věž vtrhnuvší na sedmou řadu a vázající tu střelce, je třeba likvidovat (zahnat nebo vyměnit)! [Po horším 33...Dd1+ 34.Jc1 by protržení ochranné hráze na první řadě přece jen ještě *chvíli* trvalo.]

34.Vc1 Vxe7 35.Dxe7 Vd7 36.Df6 Vd6

Forma dvojúderu! **37.De7**. Je nutné kontrolovat bod a3. Jinak totiž následovalo působivé 37..Dxb3 38.axb3 Va6#!

37...Vd7 V časové tísní je rozumné zopakovat tahy... [Šach napodobuje život - pokazit je možné jakoukoli pozici! **37...Va6??** 38.Vxc2 Dxb3?! vedlo po 39.De4+= k věčnému šachu.]

38.Df6 Vc7 39.Da6 Dc4 40.Da5 Df4 0–1 Konečnou pozici partie již známe z úvodního testu!

Novátorství v duši

Každý šachista světového významu (ani to ovšem nemusí být nezbytnou podmínkou) po sobě mimo jiné zanechá větší či menší dědictví v podobě nových cenných myšlenek v zahájení, obohacení či vytvoření nových variant nebo dokonce celých čerstvých, ve své době pokrokových systémů!

Čtenář se zřejmě nepodiví, jestliže se o Kuprejčikově **repertoáru** dozví, že ten se svojí kreativitou a schopností vyvolávat nejen další a další **otázky**, ale samozřejmě i **ostré spory**, nezůstával nic dlužen stylu hry našeho šachového d' Artagnana. Protože práce, kterou nyní milý čtenář pročítá nebo studuje, je vzpomínkou i jistým osobním poděkováním autora za mnoho skvostných partií a myšlenek v ní uskutečněných, *nebudeme se zde zaobírat* kritickými ohlasy ani radami nejen okolo Kuprejčikova repertoáru, ani dlouhodobou kritikou jeho práce nad zahájením. Viktor Davidovič byl jakým byl, a k tomu patřila i nikoli zanedbatelná nechuť k moderním ve svém (beztak vymezeném) čase **všemi obdivovaným systémům** či dokonce **po letech** či desetiletích **měnicích se**, často až mnohým protivících se, **tabíí!** Dá se dokonce říci, že Kuprejčik některé z nich okázale ignoroval!

Abychom navázali na Kuprejčikův **černý** repertoár zahájení, do kterého alespoň v osmdesátých letech patřila právě i varianta sicilské obrany, kterou Panov a Estrin ve svých dílech označovali jako *Současnou* (**1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 Jc6**; v boji proti Richter-Rauzerově útoku 6.Sg5 potom varianta se Sf8-e7 a brzkou rošádou, hlavně ale bez ‚ztráty tempa‘ a7-a6; viz dvě partie výše), avšak kupříkladu Alex Jermolinskij ji ve svém díle z roku 2006 už v názvu knihy ‚The Classical Sicilian‘ označuje tedy jako *Klasickou*, zůstaneme u jeho milované sicilské.

Kuprejčikovým prazvláštním koníčkem, kterého se nevzdal ani na sklonku své kariéry, byla varianta **1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3** a nyní **5...Sd7!?** (Autor se bez mučení přiznává, že její spolehlivosti ani objektivní kvalitě v mládí nikdy nevěřil).

Na pohled skromnému vývinovému tahu nelze ovšem nepřiznat i **některá pozitiva**.

1. Především nás může překvapit svojí **pružností!** Krom možných přechodů do jiných známějších variant kupříkladu **6.Sg5 Jc6** (máme před sebou pozici varianty, kterou právě A. Jermolinskij doporučuje jako jednu z možností v boji proti Richter-Rauzerově útoku); Kuprejčik sám hrával **6...e6**.
2. Na pohled skromný vývin střelce v sobě nese i nové ideje. Podívejme se kupříkladu, jak Viktor Davidovič rozestavěl lehké figury dámského křídla v následující ukázce.
3. Nemálo principiálních šachistů se jistě snažilo vyvrátit podivný způsob vývinu černého přímo za šachovnicí! Krom silných pochybností, že je toto proveditelné, takoví šachisté naráželi samozřejmě nejen na nebezpečí velké spotřeby času, ale především na neobyčejnou vynalézavost a praktickou sílu Viktora Davidoviče!

Ještě než se podíváme na jednu celkem typickou ukázkou vývoje partií v Kuprejčikově – marná sláva – pro mnohé experimentální variantě **5...Sd7**, uveďme ještě statistické údaje z databází: +31 -16 =19, což činí asi 61% z celkových 66 partií!

Joachim,S (2380) - Kuprejčik,V (2485) Německo 1996 [B56]

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 Sd7 6.Se2

[Po **6.Sg5** Kuprejčik mimo jiné používal: 6...e6; po **6.Sc4** Jc6, ale i 6...e6 či 6...g6. Zhruba od poloviny devadesátých let *všemi a proti všemu* hraný tzv. anglický útok **6.Se3** se ovšem v našem případě dočkal logického 6...Jg4, někdy ale i 6...Jc6. S anglickým útokem souvisící výstavba **6.f3** se již dočkala originálního rozestavění lehkých figur dámského křídla 6...e5 7.Jb3 Sc6!?; po **6.f4** (mj. s intencí rychlého e4-e5) do pozice pasuje obyčejné 6...Jc6. Nakonec, elasticnost skromného vývinu střelce na d7 i jeho originalita se projevovovala i v případě jestliže bílý volil **6.h3**: 6...e5 7.Jdb5 Sc6 8.Sg5 a6 9.Ja3 Jbd7!]

6...e5 [Neobyčejná pružnost Kuprejčikovy oblíbené varianty 5...Sd7 se projeví i na tomto místě. Černý mohl volit i přechod do dračích vod **6...g6** nebo po **6...Jc6** 7.0–0 e6 volit scheveningenskou výstavbu, když praktické

přednosti, o kterých se zmiňujeme v bodu 3, tu spočívají konkrétně v tom, že by mnozí bílí začali usilovat o vyvrácení pořadí tahů černého (například je mohlo dráždit příliš dlouho až vyzývavě *uložený* král v centru) a vybrali by si tedy třeba přístup 8.Jdb5!? Db8 9.Sf4 Je5 s oboustrannými možnostmi 1/2–1/2 Kovalev,A (2545) vs Sax,G (2515) Bundesliga 1993/1994 (16). Viktor Davidovič se sám střetl s 8.Kh1 Se7 9.Jb3 a6 10.a4 0–0 11.a5 e5!? 0–1 Jakirlič,N (2230) vs Kuprejčik,V (2500) Bad Wörishofen (op) 1997 (38).]

7.Jb3 Sc6

Prošlapává jiná schémata vývinu figur! Notoricky známé a mnohokrát popsané v knihách jsou plány v Najdorfově systémech se Sf1-e2 e7-e5 nebo samozřejmě Boleslavského systému s Jb8-c6 - 6.Se2 e5 7.Jb3... Hypotetický protivník, nechť už jakkoli *nadupaný teorií* či dokonce takový, který má i strategické plány Najdorfova nebo Boleslavského systému v malíčku, se zde **musí** zastavit a...začít **používat vlastní hlavu!** To byl dle názoru autora hlavní hnací motor Kuprejčikovy *slabosti* pro systém 5...Sd7.

Poznámka: Analogických příkladů, tedy donutit protivníka myslet vlastní hlavou, dnes najdeme mnoho na každém rohu. Autora napadá myšlenka, která byla navržena a krátce analyzována v roce 2016 v časopisu *New in chess* - **6.Jb3** v Najdorfově variantě (1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6).

*Jistě nikoli objektivně nejlepší postup vyžaduje od černého mnohem více teoretických i strategických vědomostí, nežli se naučit nazpaměť celý první díl ‚Negiho bible‘ (vydána 2015) věnované pouze jedné jediné variantě **6.Sc1–g5!** Pro zajímavost uveďme 6.Jb3 e5 7.Sg5! s lehkou výhodou (xd5). Nebo 6...g6 7.Se2 s malou předností a přechodem do klasických dračích variant, kde je ovšem na oslí ucho a7-a6 poněkud brzy. Po 6...e6 zase zajisté vznikne nějaký druh scheveningenské výstavby; potom je ale otázkou, zda ji černý vůbec používá a je tedy seznámen ‚pro změnu‘ s jejími problémy! Nakonec dodejme, že celý Kuprejčikův patent mohl být i počátkem tohoto mj. i psychologického a ‚znalostního‘ útoku na protivníka!*

8.Dd3 Se7 9.0–0 a5!?!N [O 4 roky dříve, v partii Schäfer,M (2435) vs Kuprejčik,V (2545) SRN 1992, hrál černý nejprve klidnější a zřejmě i solidnější (s uvědoměním, že tohle slůvko zrovna nepatřilo do repertoáru Viktora Davidoviče) **9...0–0**. Partie brzy skončila po 10.Se3 (10.Sg5 Jbd7!?) 10...a5 11.f3

(Nebo 11.a4 Ja6!)

s excelentní hrou! Kuprejčikovo rozmístění sil, které sledoval svým oblíbeným systémem, se projevuje v celé své kráse! (Vše podstatné vysvětluje pracovní diagram.) Isaak Jefremovič Boleslavskij zase svým slavným systémem, kterým obrátil ve 40. až 50. letech minulého století vnímání pozic s tahem e5 naruby (1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 d6 6.Se2 e5!, což je mnohými znalci považováno za nejen z největších teoretických počinů celého 20. století!), vyvíjel logicky střelce na e6, ale dámský jezdec se v *konečné strategické stanici* dostával na stejné políčko b4, kontroluje tak klíčové centrální pole d5. Výhoda umístění střelce na *Kuprejčikově políčku* c6 spočívá v tom, že střelec krom *běžné činnosti* boje o bod d5, cílí ještě i na xe4...)

11...Ja6 12.a3 a4 13.Jd2.

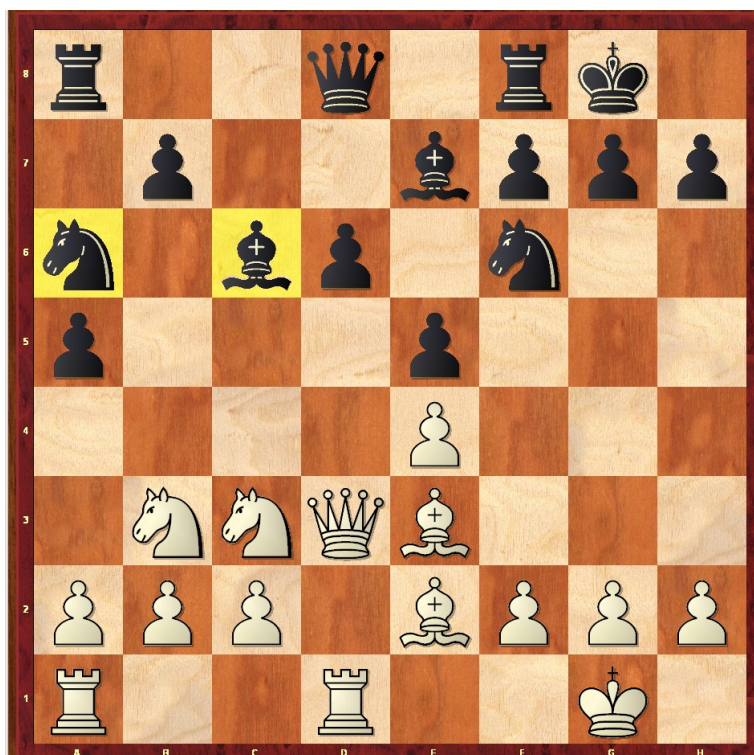
Bílý nezískal ze zahájení vůbec nic. Děj, který vidíme přesně zapadá do autorem výše popsané škatulky neporozumění pozice! Nelze nedodat, že i proti Boleslavskému v počátcích testů jeho vynálezu 6.Se2 e5 7.Jb3 (jinou kapitolu otevíralo 6.Jf3 h6!) bílí nevěděli jak reagovat a velkému mysliteli se nikoli zřídka stávalo, že černý pěšec „a“ vnesl svým postupem mezi bílé síly dezorganizaci či dokonce zmatek. Černý měl teď k dispozici mnoho přirozených odpovědí, nicméně se domníváme se, že milý čtenář, který se již seznámil s tvorbou geniálního šachového d' Artagnana *uhádne* co následovalo! 13...d5!? 14.exd5 Jc5!? 15.Dc4 b5!? A opět...co nejostřeji! (15...Jxd5 16.Sxc5 Jxc3 17.Dxc3 Sxc5+ 18.Dxc5 Dxd2 19.Sd3=) 16.Jxb5 Sxd5 (16...Sxb5 17.Dxb5 Va5 18.Dc4 Jxd5 19.Sf2=).

Černý se konečně dočkal. Pokusil se dokázat problematičnost postavení bílé dámy. Docílil tím však něčeho hmatatelného? 17.Dc3 Vc8 18.Ja7 (18.Vad1!) 18...Vc7 19.Jb5 Vc6; zatím ani nápad opakovat tahy 19...Vc8, jenže...20.Ja7 a černý se opakování tahů stejně nevyhnul: 20...Vc7 21.Jb5 Vc8 22.Ja7 Vc7= 1/2–1/2.

Nebo 20.Dxe5. Domníváme se, že by Viktor Davidovič pookřál moci pokračovat v boji v živé a spletité pozici s figurovým (otevřeným) centrem. Konkrétní hra, množství tahů kandidátů k dispozici...co více si přát!? Autor by uzavřel sázku, že černý by reagoval vstupem poslední figury do hry 20...Ve8!

10.Se3 [10.Sg5 0–0 11.Sxf6 Sxf6 12.Vad1] **10...0–0 11.Vfd1 Ja6=**

Tedy jsme se dočkali i v naší partii! Typické rozmístění figur dámského křídla v Kuprejčikově oblíbené variantě.

[Nestandardní rozmístění lehkých figur černého je v pořádku. Uvedme malý důkaz. Černý plánuje 12...Jb4 13.Dc4 (13.Dd2 Jxe4) 13...Vc8.]

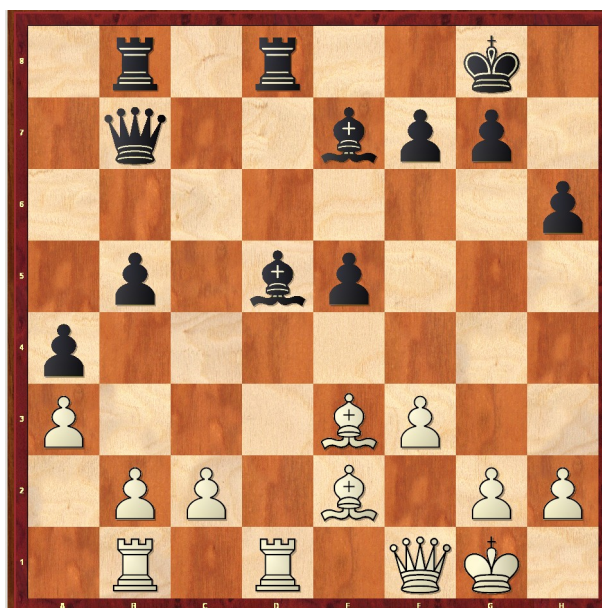
12.a3 b5! Boj o centrum z křídel! Černý plánuje 13...a4 14.Jd2 Vb8 a 15...Jc5. **13.f3 Vb8** [13...a4; 13...b4] **14.Dd2 a4 15.Jc1 Dc8**

16.De1 Vd8 17.Df1 Db7 18.J1a2 h6 [lepší bylo 18...Jc7 19.Jb4 d5] **19.Vab1 Jc7 20.Jb4**

„Nevíte jak v rozehrané sicilské černými pokračovat? Prosaďte d5!“ tak zní jedno z pozapomenutých pravidel! Předchozí přesuny černých figur sledovaly primární cíl: maximální kontrolu centra, specificky bodu d5.

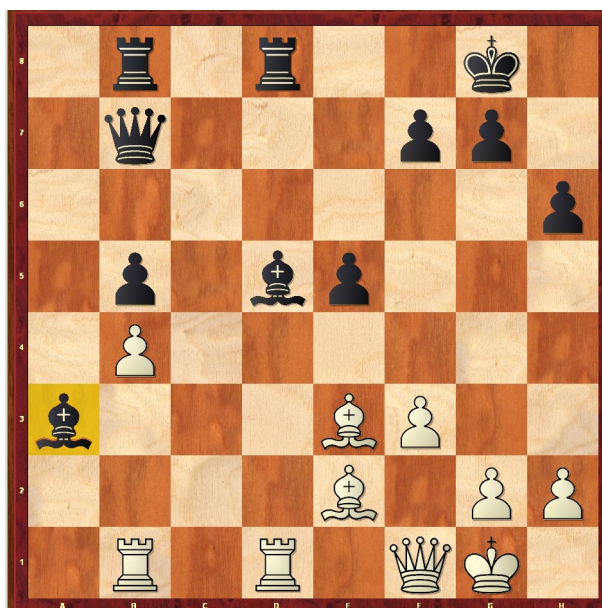
20...d5! 21.exd5 [Vážne bílým pravděpodobně plánované **21.Jxc6?! Dxc6 22.exd5 Jfxd5 23.Jxd5** (23.Sd2 Sxa3! 24.Jxd5 Sc5+...25.Je3? Vxd2!–+) 23...Jxd5.] **21...Jfxd5 22.Jcxd5 Jxd5 23.Jxd5 Sxd5**

Zkušený šachista, teoretik, vida tuto pozici na desce třeba poprvé, odhadne jaké zahájení se pravděpodobně hrálo a hlavně, že bílý byl protivníkem pozičně přehrán! Před sebou totiž máme celkem typickou situaci mnoha sicilských, kde bílý hrál víceméně bez jasného plánu, zatímco černý provedl (po nezbytné přípravě a centralizaci figur) žádoucí d5!

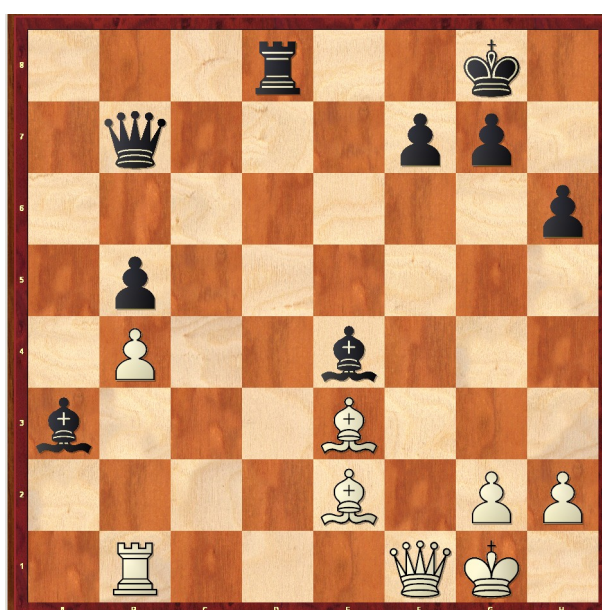
24.b3?! [Po **24.c3 f5** a 24...b4 s útokem na dámském křídle] **24...axb3**
25.cxb3

Bílý teď dost možná považoval za nemožné **25...Sxa3** skrze **26.b4** s myšlenkou 27.Sc5, a jestli ne přímo ohrožením, tedy vyřazením královského střelce ze hry. Ale...

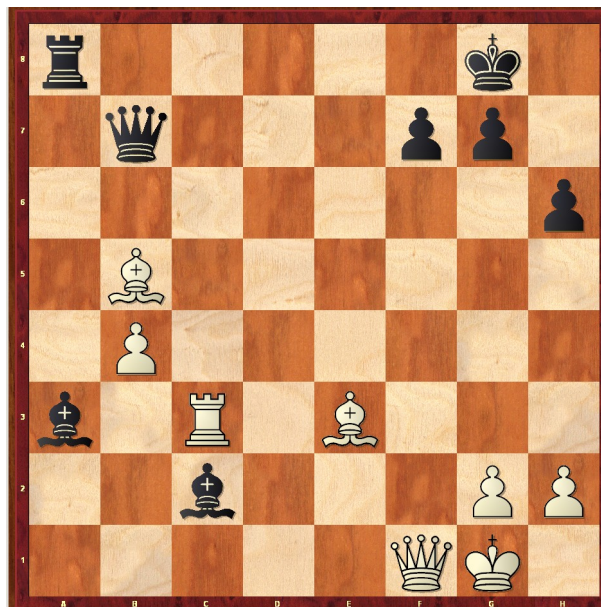
26...e4. Logické, pro Kuprejčika zcela charakteristické pokračování. Ten důsledně provádí svůj plán a chce se konečně probít k bílému králi, střeženého *zatím* k jeho spokojenosti dostatečným počtem bílých bojovníků! Objektivně správnější a udržující lepší vyhlídky bylo ovšem **26...Vdc8!** s idejemi 27...Sc4, 27...Vc2 i 27...Vc3.

27.fxe4 Sxe4 28.Vxd8+Vxd8

Podrobnosti kolem partie, například zda tu už bílý zápolil s časem, se můžeme pouze domýšlet. Avšak již tu zdůrazněme: můžeme považovat za pravděpodobné (a budeme tedy dále operovat s tímto poznatkem jako s faktem), že se tu bílý nacházel v časové tísní! Nejde jen o to, že objektivně byl Viktor Davidovič jistě lepším šachistou, ale i to, že bílému se předchozí průběh leckde nehrál dobře. Bílá pozice jakoby se *zadržovala*. V dalším průběhu si všimněme, kolik vynucených tahů bude nucen bílý najít, zatímco černý má téměř v každém tahu celkem slušný výběr pokračování. V situaci bílého se navíc ocitnout v časové tísní je zárodkem neštěstí, tedy konkrétně *seknutí nějaké té hrubky*.

29.Vb3 **Va8 30.Sxb5 Sc2 31.Vc3** **Se4 32.Vb3** **Sc2 33.Vc3**

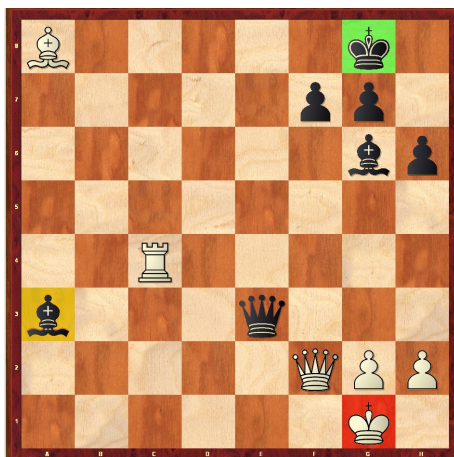

Opakovali byste tahy být na Kuprejčikově místě? Objektivně je pozice v rovnováze, v samotné *lidské partii*, podpořené ještě případnou časovou tísní, se hraje bílému významně hůře díky (novum!) oslabenému postavení krále a jakési *nekomunikace* mezi dvojicemi figur: dáma+bělopolný střelec versus věž a střelec černopolný.

33...Sg6!! Tak by se rozhodl Dumasův d' Artagnan! Samozřejmě jde o *psychologické znaky* - vykřičníky! Bílý nyní (po nutném vystřízlivění, neboť každý šachista bojující o dělbu bodu nejen v časové tísní po prvním opakování tahů podvědomě doufá v remízu!) musí hrát pozorně a přesně,

černý však ve skutečnosti **neriskuje vůbec nic**...i když Vám při přehrávání bude silikonový přítel zásadně protestovat proti tomu, co autor píše.

34.Vb3 [Nechce věřit, že by - ať už v jakkoli silné časové tísní - Viktor Davidovič přehledl dvojúder **34.Sc6!=**. Spíše jsme ochotni uvěřit tomu, že šel do jakéhosi *remízového rizika*. Pokud by bílý (zdůrazněme ještě jednou-pravděpodobně v časové tísní, jinak totiž nedává závěr partie smysl) našel několik vpravdě nelehkých vynucených tahů, čekala by na protivníky objektivně remízová končící hra: 34...Dxb4 35.Vc4 De7 (=35...Db3=) 36.Sxa8 Dxe3+ 37.Df2= (nebo 37.Kh1=).

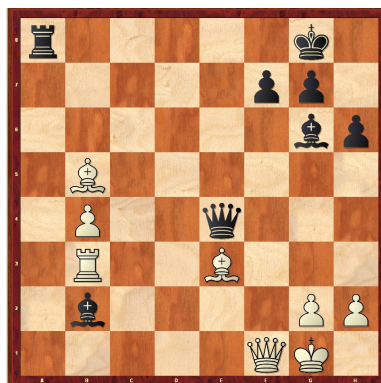

I tu však bílý postrádá být jen slušnou koordinaci figur, takže musí být mnohem pozornější!

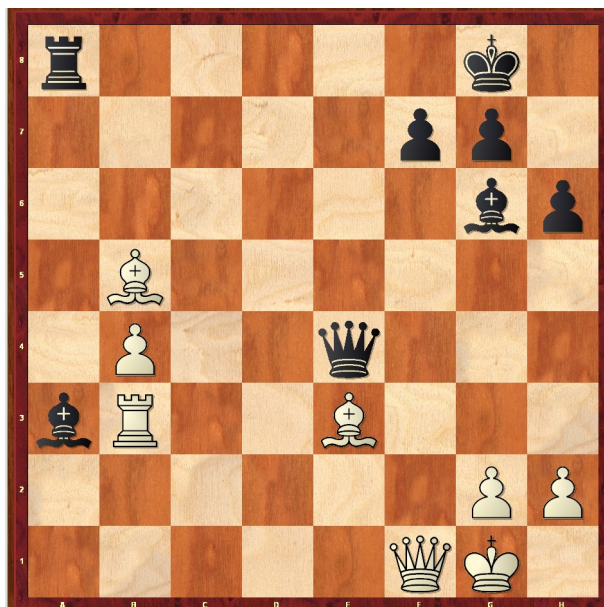
***Poznámka:** Fenomén, který máme v současnosti možnost vidět kupříkladu v on-line přenosech častěji, představuje mnohem důležitější psychologicko-taktický prvek, než bychom si byli možná ochotni připustit. O čem autor hovoří? Představme si objektivně vyrovnanou pozici. Oba soupeři jsou ve ‚slušné‘ časové tísní, avšak jeden z nich vládne iniciativou a může se v každém tahu rozhodnout mezi cca 3-5 podle síly srovnatelnými tahy, neměnicích tedy hodnocení pozice. Soupeř však na provedený - vybraný TK disponuje po několik tahů za sebou vždy **pouze jednou** – a to ještě **nikoli** na první pohled **viditelnou** – **odpovědí!** Autor se přiznává, že se za podobných okolností snad ještě nesetkal s případem, kdy by ‚ohroženější‘ strana zvládla situaci bezchybně. Velmi často jsou takové případy vidět kupříkladu u Carlsena...s malým upřesněním. Ten sám má na hodinách v cca 8-9 partiích z 10 vždy času na přemýšlení na rozdávání. Nu, dost možná nastala podobná situace i zde.*

Bílý má kvalitu za pěšce, avšak nepříjemná erytropenie (chorobná slabost celé skupiny černých polí), zejména potom oslabená úhlopříčka a7-g1, i

slabá první řada, může pro něho mít fatální následky. 37...Dd3 (37...De5; 37...De6) 38.Vc8+ Kh7 39.Sf3 Sd6, a bílý musí být stále výrazně soustředěnější, přesnější. Dvojice silných střelců vsutku není jen pro parádu. Bílý by dal jistě všechn svůj majetek za to, aby z desky zmizely dámy nebo alespoň párek střelců. Čtenář je snad jasné, že i kdyby se hypoteticky tohle bílému podařilo, stojí na desce stejně zřejmá remíza!
34...De4 S větším počtem hrozeb, zejména pak 35...Sb2!!

...36.Vxb2?? Dxe3+ 37.Kh1 Dc3—+, ale i 35...Sxb4 či 35...Dc2.

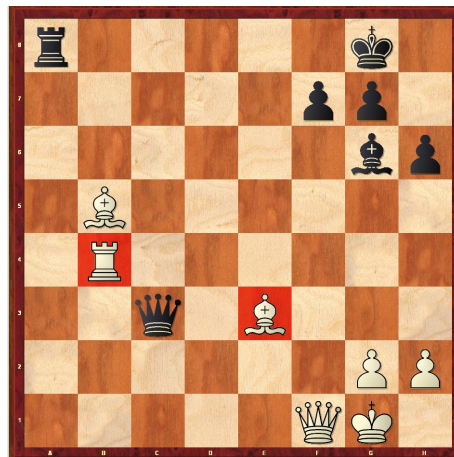

35.Dc4 [Lepší bylo **35.Df3** i **35.Sc5.**] **35...De5!** Opět visí ve vzduchu 36...Sb2.

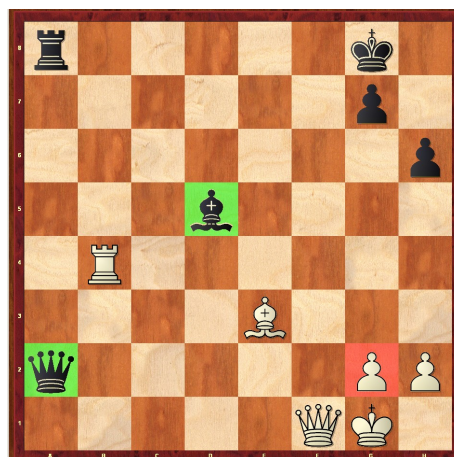
36.Dd4??

Bílý nakonec podléhá dlouhodobému napětí boje! *Tomuhle* jsme se svěřenci zvyklí říkat *aktivní hrubka*. Na rozdíl od jejího protipólu, tedy *pasivní chyby*, zde si bílý hrubku *sám vyrábí*. Sen bílého vyměnit dámy a partii tak zremizovat zašel až do extrému.

Možnou reakcí bylo též nikoli optimální **36.De2** Da1+ 37.Df1 (37.Kf2 je samozřejmě kontraproduktivní. Pokud k tomu bílý nebude nucen, neměl by jeho vůdce opouštět alespoň relativně bezpečné útočiště.) 37...Sxb4!, a jestli 38.Vxb4, tedy 38...Dc3 s iniciativou.

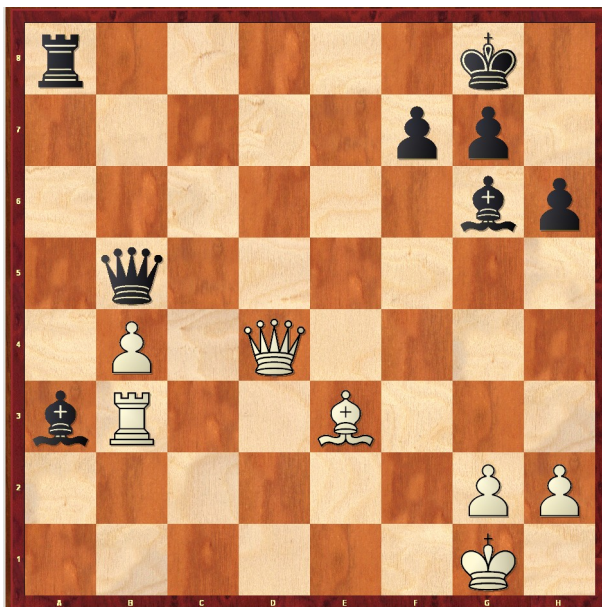

Správné bylo **36.Sc6!** a dále například 36...Da1+ 37.Df1 Da2 38.Sd5! Sxb4 39.Sxf7+ (39.Vxb4?! Dxd5 a iniciativa černého se může proměnit v útok – různobarevní střelci ve střední hře, přičemž pěšec f7 *navíc* tu překvapivě nehraje *materiální roli*, poněvadž především zajišťuje svému králi relativně luxusní příbytek!) 39...Sxf7 40.Vxb4 Sd5

z teoretického hlediska s vyrovnáním, ovšem - nemluvě o tom, že předchozí variantu by s nedostatkem času sotva kdo propočítal a vyhodnotil - prakticky s neustále nepříjemnou iniciativou.

36...Dxb5

0-1

Teoretický odkaz - novinky

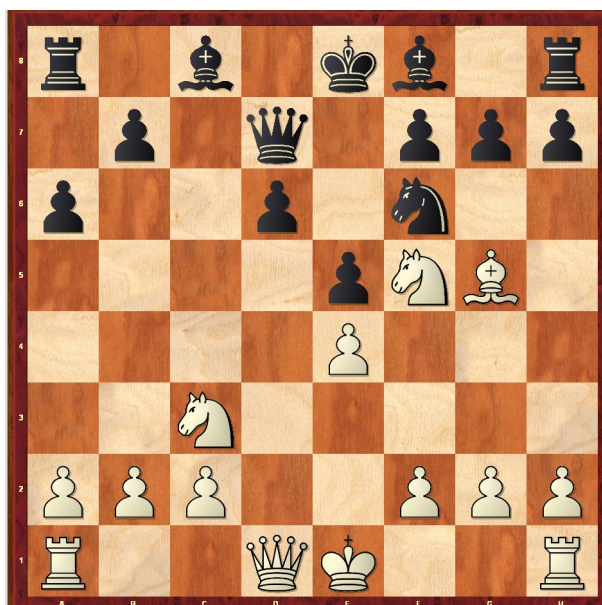
Novátorství Viktora Davidoviče mělo samozřejmě i své dopady na jeho odkaz, který nám zanechal dokonce i z hlediska celých nových koncepcí hry! Dle autorových informací se - alespoň po několik let - podílel na pokusu o znovuzrození minoritní varianty v sicilské hře: 1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a nyní **5...e5!?**

Zapomenutá varianta! Dnes by se autor byl ochoten vsadit: vida Váš soupeř tento postup poprvé v životě, minimálně by mu neprobleskla v hlavě správná a principiální odpověď **6.Sb5+!** jako první. Nejen strategická kultura hry, jež za posledních několik desítek let obecně zeslábla, by mluvila pro *běžné ústupy* jezdce povětšinou s přechodem do systému Boleslavského. (Výjimkou představuje **6.Jf3!?** s ideou 7.Sc4 a Sg5). Podívejme se nyní na jednu Kuprejčikovu *experimentální* partii, v níž svoji novou zbraň vyzkoušel.

Nej,I - Kuprejčik,V (2575) Moskva 1981 [B56]

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 e5!? Příručky zahájení vždy považovaly toto pokračování za neuspokojivé... **6.Sb5+ Jbd7 7.Jf5 a6 8.Sxd7+** [S alternativou **8.Sa4** se může milý čtenář blíže seznámit v druhé ukázce.] **8...Dxd7 9.Sg5**

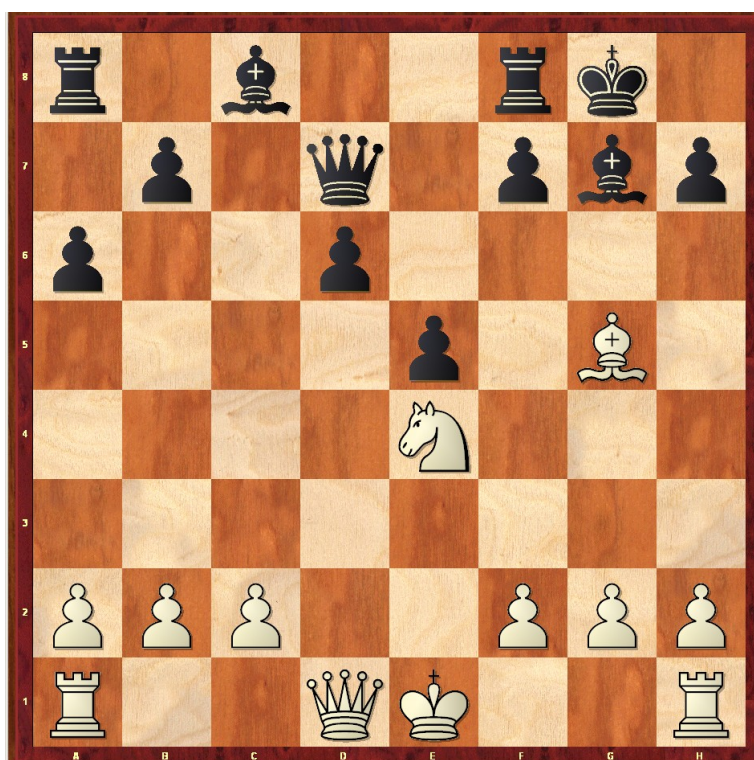

[I u klidnějšího **9.Je3** se samozřejmě ještě zastavíme. (Kuprejčikova varianta má po 6.Sb5+ tři základní rozvětvení.) Černý přirozeně nemá nejmenší problém po méně kvalitním **9.f3** skrze navýsost logické energické 9...d5!, i když nutno dodat, že varianty vznikají opravdu zajímavé - živé: 10.Sg5 dxe4 (nevkusně volí černí pokračující 10...d4?! 11.Sxf6 gxf6 12.Jd5) 11.fxe4 Dxd1+! Může se zdát paradoxním, že nejlepším postupem bílého vlastně rozehráváme. *Konkrétno* (pokud na něho ovšem šachisté dosáhnou) má ovšem vždy přednost! 12.Vxd1 Sxf5. V tom tkvěl smysl výměny dam. Černý pokračuje ve výměnách a přitom bílému prudce zhoršuje pěšcovou kostru. 13.exf5 (13.Sxf6?? Sg4!–+) 13...Sb4!, načež by bílého čekal těžký boj o remízu v pravděpodobně těžkofigurové koncovce (což je navíc maximum čeho mohl dosáhnout).]

9...Jxe4 10.Jxg7+ Sxg7 11.Jxe4

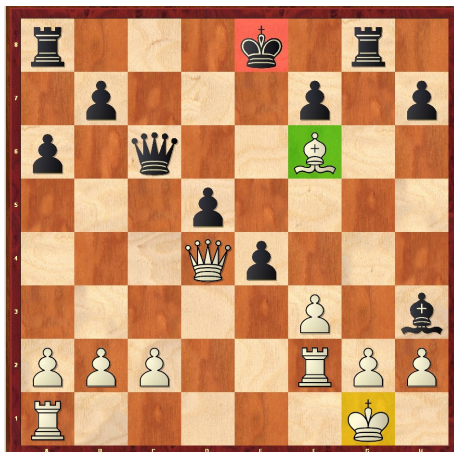

Tato pozice vznikla v partii Shocron,R vs Carvalho,F Mar del Plata 1953 (1–0 34). **11...0-0!N**

Nová idea, již Kuprejčik nejen systém významně obohatil, ale dodnes na ní stojí jedna ze tří hlavních variant, kterou si bílý vybírá v 8. a 9. tahu! Po

11...d5? 12.Jf6+ Sxf6 13.Sxf6 Vg8 14.0-0 e4 15.f3! Všechny faktory pozice hlasují pro otevření centra! 15...Dc6 16.Dd4 Sh3 17.Vf2±

by získal bílý zřejmou výhodu. Čtenář, který sleduje autorovy práce, jednak ví, že pozice s různobarevnými střelci (RS) ve střední hře jsou jedním z jeho *koníčků*, ale co je daleko důležitější, mnohokrát se mohl dozvědět, podle jakých pozičních kritérií se situace s RS dají poměrně rychle a přesně hodnotit. Zopakujme si tedy: 1/ bezpečné postavení krále, 2/ aktivita různobarevce. Ještě dodejme, že dynamické faktory boje, jež jsou zde samozřejmě nakloněny bílému, ještě podporují těžké figury na šachovnici! Proč? Pro tzv. těžkofigurové koncovky se všemi šesti kameny na desce platí totiž obdobná pravidla hodnocení!...

12.Dxd6

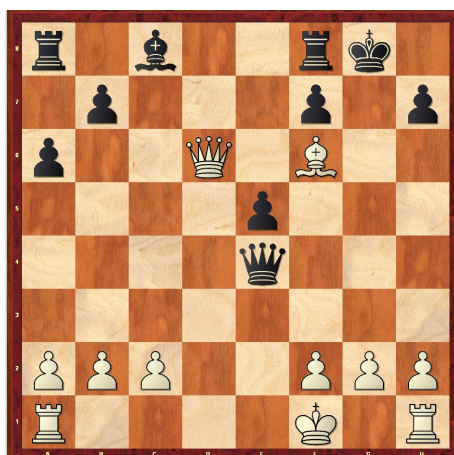
[Pointa Kuprejčikovy novinky spočívá v tom, že nyní je přechod do pozic RS **12.Jf6+ Sxf6 13.Sxf6 Df5** výhodný již černému!

Krom výše uvedeného faktoru (všimneme si, že tyto zde samy o sobě zase tak výrazně černému nefandí, na rozdíl od *bílého fragmentu* výše) stojí na jeho straně vždy *významný elegán Náskok ve vývinu!* Později se z této pozice rozehrávala více než desítka partií, nejvýznamnější z nich Liss,E (2480) vs Uritzkiy,M (2365) Tel Aviv 1994. (MM Maxim Urickij patřil k významným zastáncům Kuprejčikovy varianty.) Partie dále probíhala jak se na dynamikou nabitě pozice sluší a patří: 14.Dxd6

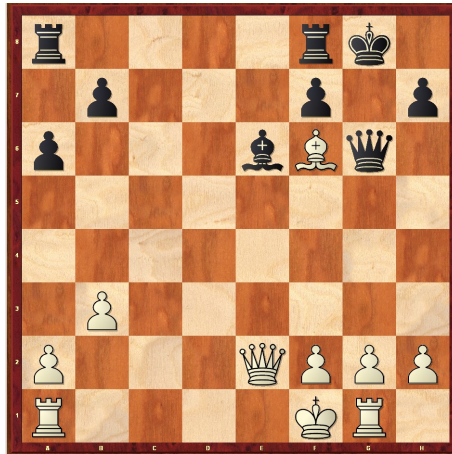
(Nabídce smíru se rovná 14.Df3!? Právě tohle je možná jedna z příčin, proč se Kuprejčikova varianta trvale neuchytila v repertoáru samotného tvůrce novinky, ale nenašla ani dostatečnou odezvu v řadách šachistů nejrůznější výkonnosti! Pokud se totiž bílému zachce (a samozřejmě vládne elementární technikou a způsobností), potom rychle vynutí remízu. Pozice před námi se dokonce využívá téměř coby tabie k remízovým dohodám: 14...Dg6= 1/2–1/2 Barczay,L (2410) vs Bátor,R (2365) Kodaň 1984. =14...Dxf3 15.gxf3 Ve8 16.0–0–0 Ve6 17.Sd8 Kf8 18.f4 1/2–1/2 Nikolenko,O (2405) vs Močalov,J (2420) (chT) Naberežnye Celnj SSSR 1988.)

14...De4+ 15.Kf1

15...Sh3! Malá kombinace, jejímž cílem je omezení hybnosti bílého krále (blokáda). 16.Vg1 Se6 17.b3 Dxc2. Lissův neúspěšný postup 18.Vd1? již následovníky nenašel. V situaci, kde má černý příjemný výběr, zatímco bílý...těžkou hlavu, Urickij nakonec zvolil 18...Vac8 (18...Dxa2; 18...Vfe8) a po 19.g4 Vfe8 20.Vg3 Dxa2 21.Kg1 Dc2 si již výhru z rukou vyrvat nenechal. Později se bílí snažili prokázat, že pozice je zcela v rovnováze v případě volby principiálního pokračování 18.Dxe5 samozřejmě s ideou 19.Dg5+, výměnou dam a plným vyrovnáním v koncovce s RS. (Bílý musí mít ovšem

ohlídány OL, resp. body vtržení, aby se koncovka charakterem nezvrtla ve ...střední hru.) Objektivně je zřejmě pozice opravdu v dynamické rovnováze. Jde o to, že v konkrétní *lidské* partii se bílá pozice hraje hůře, protože ten musí být ve výběru pokračování mnohem přesnější. Podívejme se na jednu demonstrativní ukázkou: 18...Dd3+ (18...Sf5? 19.g4!) 19.De2? (Logicky uvažující šachista jen s těžkým srdcem potáhne 19.Ke1□, protože takový postup vypadá protismyslně - král se přesouvá zpět do centra! Přesto tu ani po zevrubnější analýze není vidět jak rozvíjet iniciativu! Například: 19...Vac8 /19...Dg6 20.Dg5/ 20.f3= Vc2 21.Vd1 Dg6 22.Vd2 Vxa2 23.Vxa2 Db1+ 24.Kf2 Dxa2+ 25.Kg3 Dc2 26.Dg5+ Dg6=) 19...Dg6!

20.Sd4?? (20.De5□ Sd7! 21.Dg5 Sb5+ 22.Ke1 Vfe8+ ovšem beztak s velkou předností černého) 20...Sd7! 21.a4 Vfe8 22.Se3 Vac8 23.g4 Vc2 24.De1 (24.Dd1 Vxe3! 25.fxe3 Df6+) 24...Dd3+ s matem; 0–1 Medvegyova,N (2115) vs Vasilevičová,T (EUchG16) Maďarsko 1993.

Ještě bychom neměli projít mimo **12.Jxd6** Dc6 13.0–0 Se6 s příjemnou hrou.]

12...f6! s kompenzací.

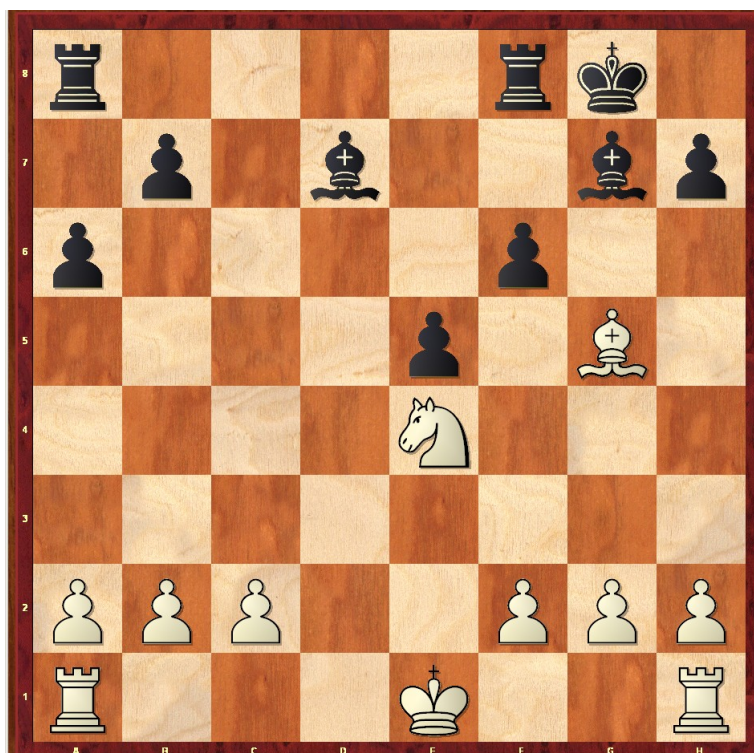
Pointa novinky zahrané v minulém tahu! Černý nejenže neprotestuje proti výměně dam, ale *klidánko* souhlasí se vznikem koncovky! (Nový rodný list byl Kuprejčikově variantě vystaven ještě o tři kola později, kdy v partii Klován,J vs Močalov,J rozehráli soupeři nejen stejnou variantu, ale i hlavní rozvětvení. Viz komentář k následujícímu tahu bílého.)

13.Dxd7 [Nejen vyspělí šachisté, kteří po čase zjistili, že končící hra proti dvojici střelců - byť s pěšcem navíc - přespříliš šancí na úspěch nedává, přešli k ostřejšímu **13.Se3**. Po 13...Dg4 má bílý k dispozici 4 hratelná pokračování: 14.Jc3, 14.f3, 14.Jc5 a 14.Jg3.

Rozbor možností 14.R na stranách 74-79 prvního níže přiloženého souboru, resp. nezkrácené verze článku.

13...Sxd7

Základní pozice Kuprejčikovy gambitové varianty v systému 5...e5!

14.Se3

Do centra by pravděpodobně ustoupil každý šachista vida pozici poprvé. Při bližším zkoumání ovšem dojdeme k závěru, že černý - pokud se mu zachce - může nyní získat pěšce zpět! [Snaha o zisk výhod v koncovce, tedy důkazu,

že černá dynamika (dvojice střelců plus centrální pěšci) nepostačují k plnému vyrovnání šancí (tohoto názoru byl i znalec varianty Alexander Bangijev), se mohou bílí pokusit pouze reagující lépe **14.Sd2**.

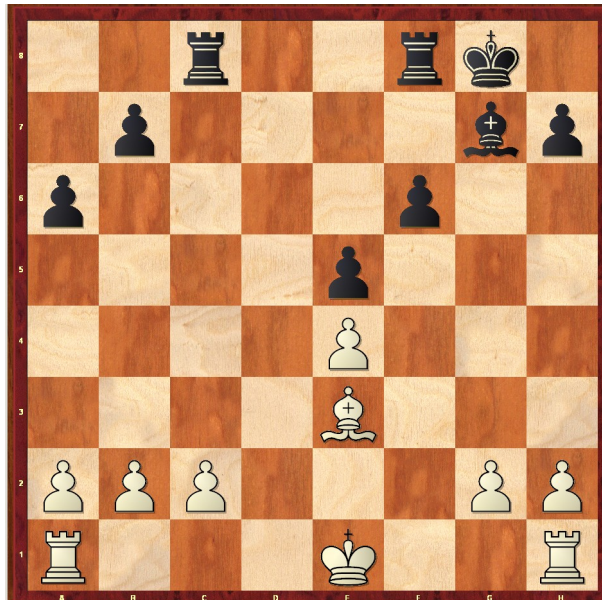
Rozbor 14.Sd2 a 14.Sh4 nalezne čtenář na stranách 80-85 prvního příloženého souboru.

14...Sf5

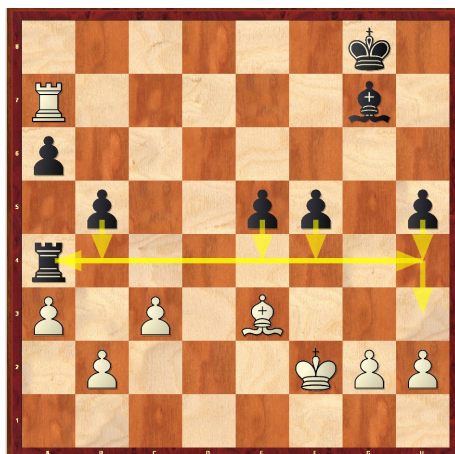
[Nebo **14...Sc6!?** s možným průběhem 15.f3 Sxe4 16.fxe4 a přechodem do pozice z partie, ale k dispozici je i 15...f5!? Jak už to ale bývá, aktivní postup je na druhé straně vykoupen tím, že bílý zase není povinen reagovat 15.f3. Pozici po principiálním **14...f5!?** zkoumáme s přehozením tahů v odbočce 13.Se3 f5!?

15.f3 [Mnoho nedává ani **15.Jd6 Sxc2 16.Vc1 Sg6 17.0–0 Vad8** (Nebo 17...b5 s komplikovanou a nejasnou pozicí.) 18.Jxb7 (18.Vfd1 Vd7) 18...Vb8.]

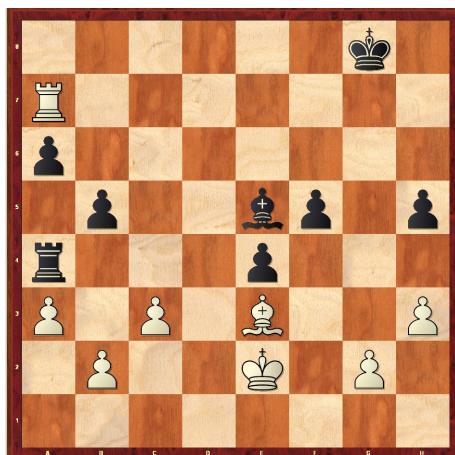
15...Sxe4 16.fxe4 Vac8

17.0-0-0 [Trochu více logiky dává ponechat bílého krále na KK **17.c3**. Nic zásadního na hodnocení pozice jako přibližně rovné se však samozřejmě nemění, včetně povinnosti černého hrát koncovku aktivně, tedy nalézat terče útoku a neponechat jediného bojovníka mimo hru! Například: 17...Vc4 18.Kf2 Vxe4 19.Vad1 f5 20.Vd7 Vf7 21.Vhd1 Vxd7 22.Vxd7 b5! 23.Va7 Va4 24.a3 h5!

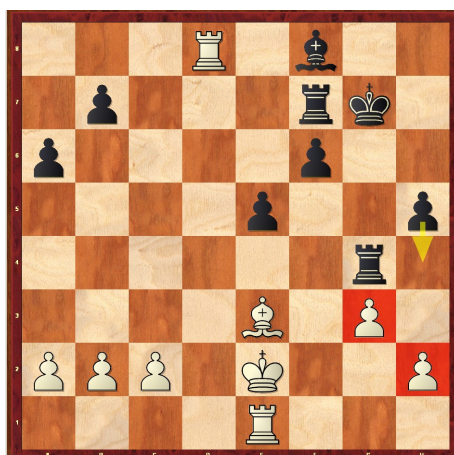

25.Kf3 e4+ 26.Ke2 Se5 27.h3

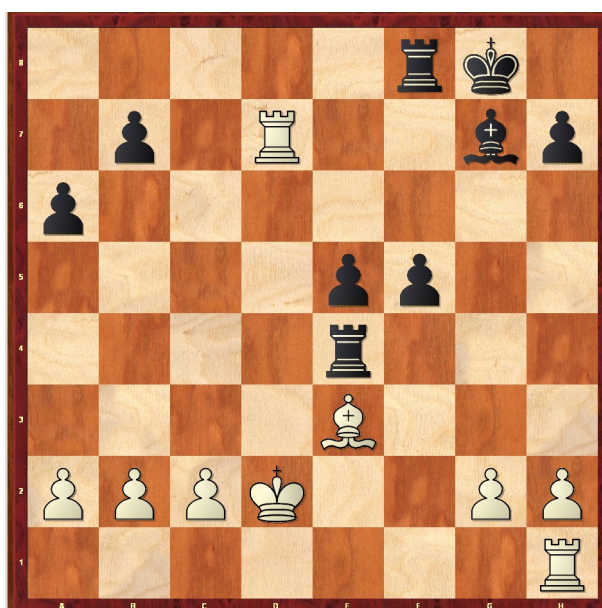
27...b4! 28.axb4 Va2 (28...f4!?) 29.Sc1 Va1 30.Sd2 Vb1 31.Vxa6 Vxb2 32.Kd1 e3 33.Sxe3 Sxc3 34.Vh6 Sxb4 35.g3 h4 36.Vxh4 Sd6 37.Vh5 1/2-1/2
Buzas,G vs Horeczky,T corr. e-mail 2009.]

17...Vc4 18.Vd7 [18.Vhe1 Vxe4 19.Vd7 Vf7. Velmi silně sehrál černý koncovku i v partii Pandavos,P (2260) vs Salov,V (2295) Groningen 1981 20.Vd8+ Sf8 21.Kd2 Vg4 22.g3 Kg7 23.Ke2 h5!

Vinou horší pěšcové struktury musí být černý v koncovce přece jen pozornější. Jedním ze základních plánů (krom *figurové* aktivity) je i snaha zbavit se svých izolovaných či jinak poškozených pěšců. 24.Ved1 Vc4 25.c3 Vc6 26.V1d7 Vc7 27.Sh6+ Kxh6 28.Vxc7 Vxc7 29.Vxf8 Kg6 30.Ke3 b5 31.Vg8+ Kf5 32.Vh8 Kg4 33.Vg8+ Kh3 34.Vh8 Kg4 35.Vg8+ 1/2–1/2.]

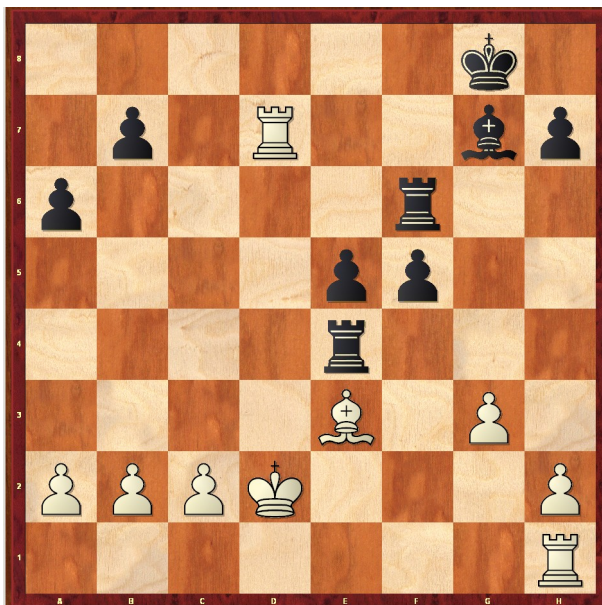
18...Vxe4 19.Kd2 f5!?=

[=19...Vf7= 1/2–1/2 Roy Chowdhury,B vs Rengarajan,S Kalkata (2260) (22).]

20.g3 [Jen ne **20.Vxb7??** Vd8+ 21.Ke2 f4 ...tak jakápak koncovka! Dynamika se možná *schovala*, ale černému nikam neutekla. *Na druhé straně* se již hrálo **20.b3**, Marin,M vs Balinov,I Plovdiv 1982, 20...Vg4 21.g3 f4! Viz poznámka k 18. tahu bílého resp. navěšené partii Pandavos,P (2260) vs Salov,V (2295) Groningen 1981. 22.gxf4 Vg2+ 23.Ke1 exf4 24.Vg1 f3 25.Kf1 Ve8 26.Sf2 Vxg1+ 27.Kxg1 Ve2 28.Vd8+ Kf7 29.Vd3 Vxc2 30.Vxf3+ Ke6 1/2–1/2 40.]

20...Vf6!?

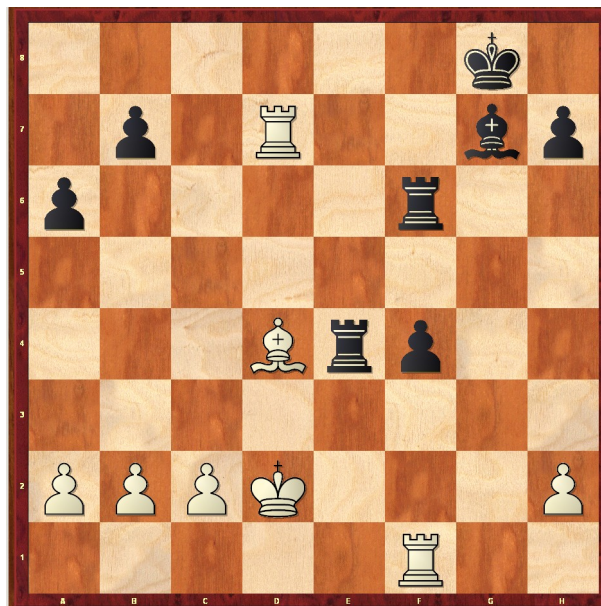
Tak hrál (jenom) Kuprejčik! Vyrovnaná koncovka tohoto druhu, tedy se třemi figurami na každé straně a hlavně nerovnováhou pěšců na šachovnici, neznamená automaticky remízu! Viktor Davidovič hodlá před svého méně slovného soupeře stavět pokud možno co nejsložitější problémy...čímž ovšem nemáme (alespoň primárně) na mysli průhlednou, leč černému zase nikterak závadnou, léčku **21.Vxb7??** Vd6+ 22.Ke2 f4–+.

Poznámka: Partie se hrála ve 3. kole finále Mistrovství SSSR družstev. Neobyčejně silné sestavy finále, v níž na Kuprejčikově šachovnici patřil Ivo Nej alespoň papírově mezi nejslabší! (Ten ovšem ve skutečnosti uhrál, dá se říci, famózní výsledek, když z 8 partií finále prohrál jen s vycházející hvězdou G. Agzamovem a v posledním kole s Talem.)

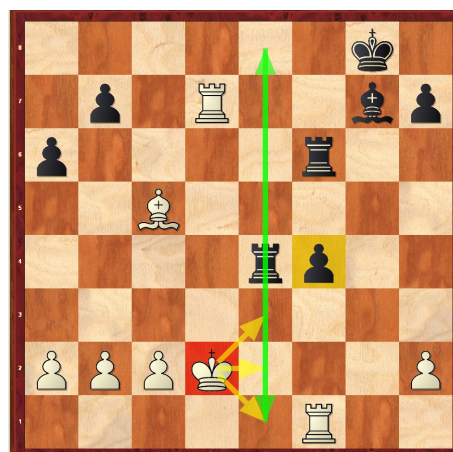
[Milý čtenář, který si pozorně přebral ukázky výše, zde najde spolehlivou a správnou odpověď **20...h5.**]

21.Vf1 f4?! Nevypadá zle, že? Ba právě naopak. Nicméně rozbor ukazuje, že černý v případě protivníkovy přesné reakce mohl mít určité problémy. Inu, i méně zkušený čtenář zřejmě ví, že soutěže družstev mají své vlastní zákonitosti. Mnozí by mohli vykládat....[**21...b5**]

22.gxf4 exf4 23.Sd4?!

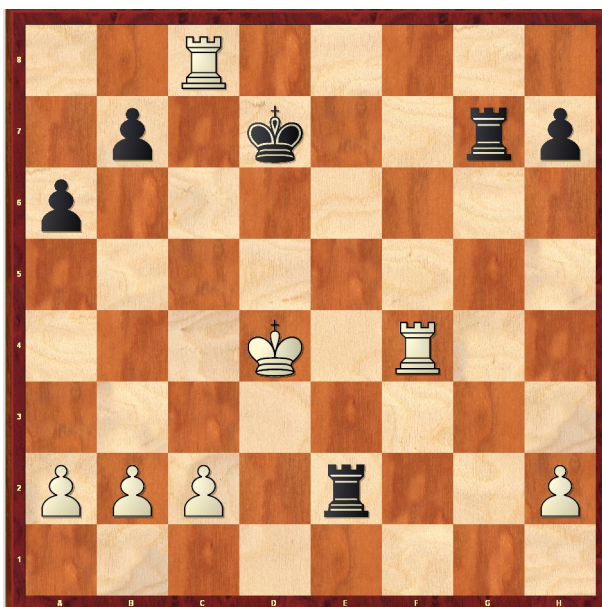
Ovšem bílý - minimálně proto, jaké překvapení zažil v zahájení partie - nemyslí zjevně na nic jiného než rychlé výměny a remízu. [Bylo by zajímavé zvědět, jak by Kuprejčik pokračoval po nejsilnějším, nikoli příjemném **23.Sc5!**]

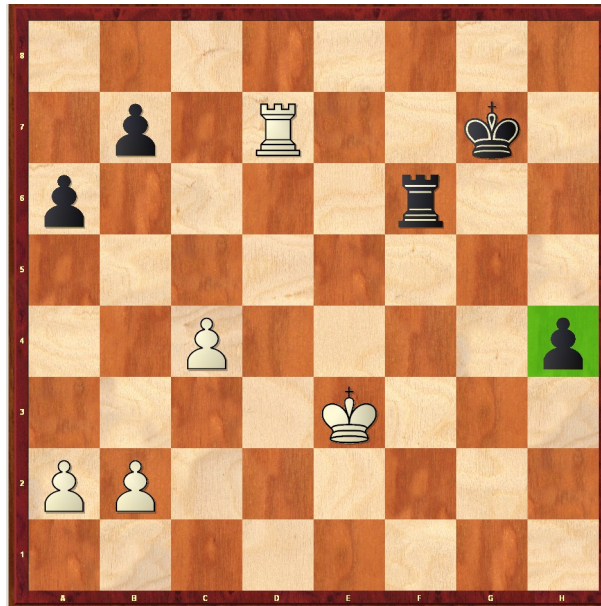
Při zběžném pohledu si lze těžko představit, že by bílý mohl pomýšlet na výhodu vstříc volnému pěšci f4 ještě s odříznutým králem přes takový veletok jako OL „e“! Na druhé straně stály bílé figury dostatečně kvalitně, aby se ten mohl pokusit získat herní převahu díky zisku pěšce, zejména po některých dalších výměnách. Otázkou, jež z největší pravděpodobností již zůstane navždy nezodpovězena (Kuprejčik postrádal Alechinovu pracovitost a tedy *chybí* i uveřejňované rozbory) zní: pokračoval by dál ve stejné tónině riskantním 23...f3 ? Vždyť bílý krom jiného může sám remízovat po 24.Vd8+ Kf7 25.Kd3 Vee6 26.Sd4 Vd6 27.Vxd6 Vxd6 28.Vxf4+, ani 23...Vc4 24.Sd4 též se sérií výměn a s ní i vážným ohrožením pěšce f4 na životě.]

Černý by nezískal plnohodnotnou hru ani po 23...b5 24.Vd8+ Kf7 25.Kd3 Vee6 26.Sd4 Vd6 27.Vxd6 Vxd6 28.Vxf4+, ani 23...Vc4 24.Sd4 též se sérií výměn a s ní i vážným ohrožením pěšce f4 na životě.]

23...Vg6 24.Sxg7 Vxg7 25.Vd8+ [25.Vxg7+ Kxg7 26.Kd3 Ve3+ 27.Kd2 Ve4 28.Kd3 Ve3+ 29.Kd2 Vh3!? 30.Vxf4 Vxh2+=] **25...Kf7 26.Kd3** [nebo **26.Vd7+ Kf6 27.Vxg7 Kxg7 28.Kd3=** viz poznámka 25.Vxg7+] **26...Ve3+ 27.Kd4 Ke7 28.Vxf4 Ve2 29.Vc8 Kd7**

Šachový d'Artagnan jde *samozřejmě* naopak cestou maximálního ztížení protivníkovy plánovaného cíle, tedy dělby bodu! Následovalo ještě **30.Vff8 Vxh2 31.Vfd8+ Ke6 32.Ve8+ Kf6 33.Vf8+ Kg6 34.Vg8 Vf2 35.Ke3 Vf6 36.c4 h5 37.Vcd8 h4 38.Vxg7+ Kxg7 39.Vd7+=**

a soupeři se shodli na remíze. Síla VVP h4 vytváří důstojnou protiváhu případným choutkám bílé věže hrát si na Otesánka; sebrat tedy na b7 a uvést do pohybu svojí pěšcovou majoritu na DK. Ctěný čtenář si může sám vyzkoušet, zda manévr Kg7-g6-g5-g4-g3 s případným dalším postupem pěšce či šachy věží na f2, f3 a f4 vede skutečně k remíze, přičemž bdělé musí být ještě obě strany!

Kuprejčikova varianta dosáhla jakéhosi *vrcholu významnosti* o šest let později (po partii Nej,I vs Kuprejčik,V). Na mistrovství SSSR, které se hrálo v březnu 1987 v Kuprejčikově rodném Minsku, náš hrdina obsadil z 18 účastníků celkem stabilní osmé místo, zato v partii se svým dlouholetým partiovým rivalem Běljavským, který mistrovství vyhrál a v druhé polovině roku se stal světovou ratingovou pětikou (!!), svoji variantu rozehrál, i když mu muselo být jasné, že Běljavskij v přípravě na partii mohl věnovat možné volbě pozornost. My se teď můžeme podívat na tuto obsažnou partii, v níž pozdější vítěz turnaje utekl Viktoru Davidoviči jak se říká z lopaty, zachraňuje se pevností v končící hře s různobarevnými střelci...

Běljavskij,A - Kuprejčik,V (2475) Minsk 1987 [B56]

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 e5 Kuprejčik volí svoje pokračování, i když si musel být dobře vědom, že s ním může Běljavskij *na tuty* počítat. S čím tedy účastník turnaje kandidátu MS a v této době již dvojnásobný mistr SSSR přijde? Dá se očekávat podrobná příprava i nějaká ta novinka?!

6.Sb5+ Jbd7 7.Jf5 a6□ 8.Sxd7+

[Logické je nerozplétat klubko černých figur na DK s přesunem střelce na ideální pole b3. Královský jezdec poté zaparkuje na zákonném poli b3 a pokud toto bílý stihne, vloží ještě ideální Sc1–g5: **8.Sa4!**? Teorie se dále odvíjí od 8...b5 9.Sb3 Jc5.

Důležitá, autorem pojmenovaná **třetí hlavní varianta 8.Sa4** je podrobně rozebrána v první příloze na stranách 91-100!

8...Dxd7 9.g4?!N

Tohle mělo být s největší pravděpodobností jednak překvapení, jednak pokus o zesílení. V roce, kdy se partie hrála, byla již teorie varianty rozpracována

(dokonce se až do dnešních dnů mnoho nezměnilo), a tak se bílý rozhoduje Viktora Davidoviče zavléct do neprozkoumaných zátok. Ještě dodejme, že ihned po skončení partie byl postup bílého celkem svorně odsouzen coby nepodařený. Kuprejčikovi se zřejmě podařilo již za šachovnicí (podobně jako legendárnímu ‚Capovi‘ v partii proti Marshallovi na turnaji v New Yorku 1918!) myšlenkou řádně otrást! Sledujme nyní mimořádně břitkou přestřelku, která se ovšem v partii musela očekávat...už vzhledem ke stylu hry obou protagonistů!

[Připomeňme si, že minulá ukázka sledovala linii základní hlavní varianty **9.Sg5** Jxe4 10.Jxg7+ Sxg7 11.Jxe4 0–0!N , k níž postupem času přibyly další dvě zbraně bílého. Jednou z nich je 8.Sa4 (ve svých databázích ji autor označuje jako třetí hlavní variantu), a...jednou z dobrých možností tlumících dynamický rozlet černého je klidnější a zcela logicky se tvářící pokračování **9.Je3!?**

, které můžeme s klidem označit jako další (druhé) hlavní rozvětvení. Statisticky volí bílí toto pokračování (vzhledem k první hlavní variantě) asi jednou ze tří partií. Pevné ovládní - překrytí bodu d5 a vzorně vyvinutí kooperující jezdcí dávají tušit, že dvojice střelců tu k plnému vyrovnání šancí *možná* nemusí stačit. Nu, pokud tomu tak je, Viktor Davidovič jako by tu předběhl dobu! Co myslíte vážení čtenáři, vadil by dnes *vůdci všech praktiků* světa Carlsenovi případný znak malé výhody bílého u pozice diagramu? Domníváme se, že v žádném případě! V partii bude beztak úspěšnější ten ze soupeřů, který projeví větší šachovou sílu, tedy i invenci! Druhou otázkou ovšem je, zda černý nemůže využít určité slabosti komplexu bílých polí bílého. Dvojice střelců a možná akce po OL „c“ dávají (kupříkladu podle Bangijeva) černému zcela dostatečné protišance! 9...Dc6!

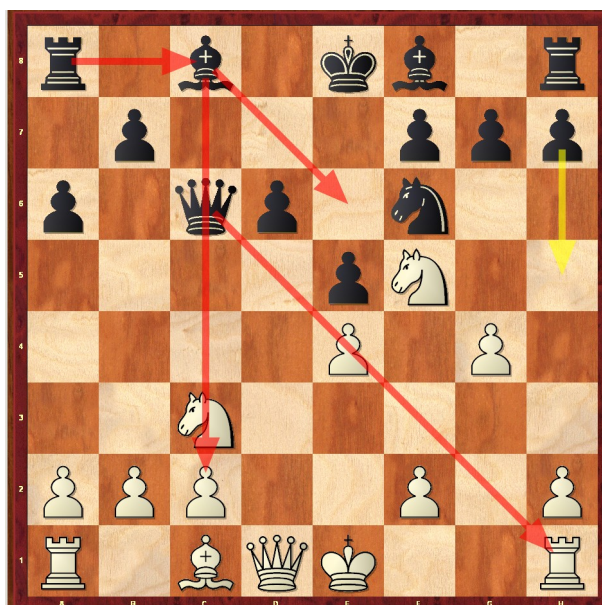
Dává jednak jasně najevo jakým způsobem dokončí vývin figur, ale i...si je plně vědom určité slabosti bílých polí v protivníkově ležení. Uvědomme si, že drtivá většina pozic s analogickou pevnou pěšcovou strukturou (PPS) v centru vzniká výměnou **černopolného** střelce bílého, nikoli královského jako zde. Tuto na první pohled pro někoho snad drobnost, nebo dokonce rádo by *ignorovatelnou* skutečnost, je třeba brát v potaz možná v první radě!

Čtenáři, kteří by se chtěli s Kuprejčikovou variantou seznámit blíže a zkusit ji případně použít ve svojí praxi, by neměli vynechat ani následující rozbory tzv. druhé hlavní varianty!

Pokračování druhé hlavní varianty Kuprejčikova systému: 10.Dd3, 10.0-0 a 10.Jed5 rozebíráme na stránkách 102-104 plné verze článku.

9...Dc6!?

Chybějící bělopolný střelec činí nejpříjemnějším i neaktivnějším políčkem pro dámu právě pole c6. Jak úhlopříčka a8-h1, tak OL „c“ budou černému sloužit k silné protihře!

[Běljavského novinka se po partii vlastně nezačala nikdy používat, takže se zřejmě ani nikdo nenamáhal pustit do rozboru též logického **9...h5!N**

s okamžitou *řádnou masáží* oslabených bílých polí!

(V této souvislosti by bylo jistě zajímavé zvědět, jak to vlastně Alexander Běljavskij se svojí novinkou myslel. Vždyť stojí - jako bílý - dosti nevalně, a to jak po několika dalších tazích v partii, tak i ve variantě níže. Inu, nelze ani vyloučit, že považoval volbu Kuprejčikova patentu po celých šesti letech, kdy se v jeho praxi (minimálně dle databází) nevyskytovala, za vysoce

nepravděpodobnou. I tahle verze před nás však staví nové a nové *historické* otázky...)

10.g5? (Dovolíme si odhadnout, že bílý by z největší pravděpodobností pokračoval aktivním 10.Sg5, protože replika, již počítač ihned vidí, lidskému oku příliš nelahodí...možná by tu měl autor uvést minulý čas: 10...Jh7!) 10...Jxe4 11.Jxg7+ Sxg7 12.Jxe4 d5 13.Jf6+ dopočítávejme! 13...Sxf6 14.gxf6. Zde mohl černý zvažovat několik vhodných tahů kandidátů (TK), plán byl však zřetelný: dokončit vývin, rochovat nadlouho a poté se těšit z choroboplodných zárodků usadivších se prakticky na všech soupeřových bílých polích. Účast *pouhých* RS a těžkých figur na desce činila pozici bílého ještě mizernější, než se nám snaží namluvit počítač. Na závěr vstupu do partie ještě uveďme, že nebylo vůbec špatné ani **9...b5**.]

10.f3 (Bílý i tu plánuje 11.Sg5 nebo i 11.Dd3 s dalším 12.Se3 a 13.0–0–0.)

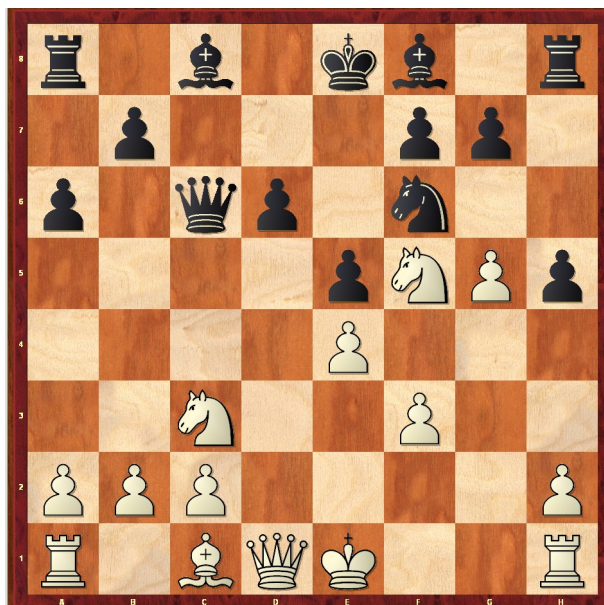
[Odhadovali bychom, že Běljavskij upřednostní vývin **10.Df3** (s ideou 11.Sg5 nebo 11.Se3 + 12.0–0–0 či prostě 11.g5), tu by ovšem bylo třeba se vypořádat s taktickým úderem 10...Jxg4?! (Avšak reaguje profylaxí 10...h6! zůstala černá pozice zcela bez problémů, a možná...i více než jen to.) 11.Dxg4 g6.

Vyvrácení manévru černého (pokud lze takto vůbec hovořit) je velmi neočividné! Autor příliš nevěří, že by v dnešní povrchní a uspěchané době mohla větší skupina - byť i silných šachistů - bez pomoci silikonového přítele najít famózní 12.Vg1!! gxf5 13.Dg5! Po 13...Se7 14.Dg7 Vf8 15.Sh6 vznikala složitá pozice, ale zdá se, že ani budoucí mohutný pěšcový střed ani dvojice střelců černému nezajistila dostatečnou protihru. Například 15...fxe4 16.Dxh7 Se6 17.Sxf8 Sxf8 18.Dxe4.]

10...h5. Úžasné taktické vidění! Nebo jinak: taktika ve službách strategie! [Příliš smyslu nedávalo **10...g6?!** jak pro 11.Je3, tak 11.Sg5.]

11.g5 □

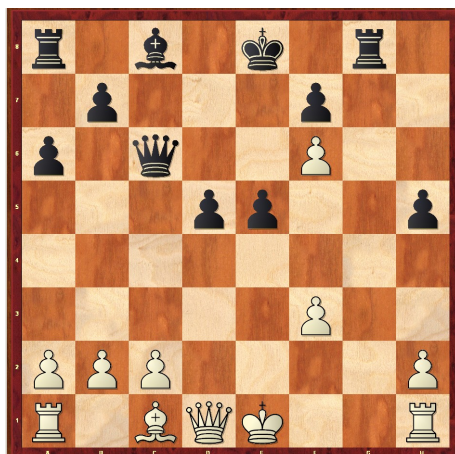

Taktická přestřelka začíná! [Nikoli **11.gxh5?** Sxf5 12.exf5 Vxh5 13.Dd3 d5 s pozičně vyhranou partií.]

11...Jxe4! Nalézt celý následující manévr nepředstavuje jednoduché dílo už proto, že prostě není (na rozdíl od odpovědí bílého) vynucen!

12.Jxg7+□ [12.fxe4? Sxf5; 12.Jxe4?? Sxf5–+] **12...Sxg7**

13.fxe4□ [13.Jxe4? d5 14.Jf6+ Sxf6 15.gxf6 Vg8.

S holým králem a nevyvinutou pozicí by se bílý již dost možná ocital za hranou objektivně prohrané pozice.] **13...f5!** s iniciativou.

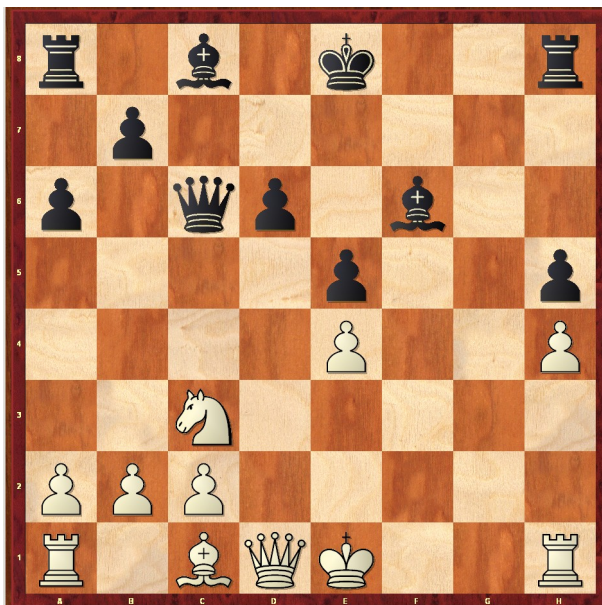

D' Artagnan je ve svém živlu! Ostatně, další bodnutí do slabin už tak nešťastných bílých políček je zároveň jedinou možností jak černými bojovat o iniciativu!

14.gxf6?! V mimořádně nestandardní situaci na desce se i hráč formátu Běljavského tak trochu ztrácí. Zato my již jistě tušíme, jak se pozice zamlouvala našemu d' Artagnanovi!

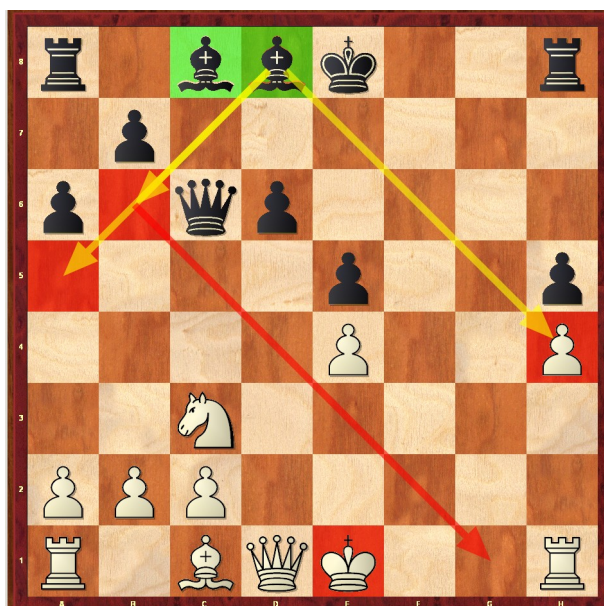
[Relativně optimálním řešením se zdálo být **14.Dd5**, a jestli 14...fxe4, potom 15.Se3 Sg4 16.Db3 (s ideou 17.h3 Sd7 /17...Sf3? 18.De6+ / 18.0–0–0 či 17.0–0). Přesto by však bílý k plnohodnotné náhradě nedosáhl po správném a principiálním 16...Vd8! (méně dobré je 16...0–0–0 17.h3 Sf3 18.Jd5 s protihrou bílého) se záměrem 17... d5!–+.]

14...Sxf6 15.h4

Nevidíme každý den pozici, v níž by po patnácti (!) tazích *vypadalo* KK obou stran *takto*. Nicméně objektivně je přednost stále na straně černého, protože v aktuální pozici vládou na desce převážně dynamické faktory boje (obě strany se snaží naklonit Dynamiku). Slabý bod d5 a možnost centralizace jezdce by měly váhu poté, co (když, pokud) by se bílému podařilo dokončit vývin figur, schovat krále na DK, tedy bez úhony přejít do střední hry. To nás zároveň přivádí k úvaze, že černý musí pokračovat nejen dostatečně aktivně, ale do svých postupů vkládat i profylaktické reflexe. Pokud by protivník kupříkladu vytáhl eso v podobě Sc1–e3, D (d2) a 0–0–0, situace by se rázem zvrátila, protože i Dynamika by si v takovém případě volky nevolky převlékla bílý šat!

15...Sd8!! Již s větší předností.

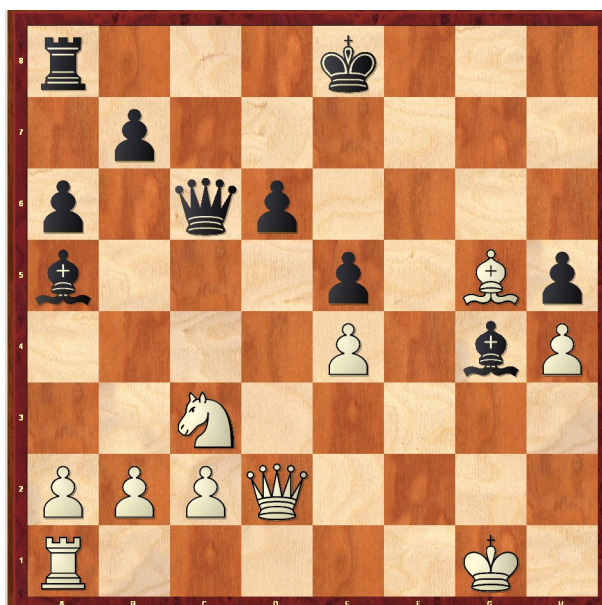

Překrásný a hluboký manévr! V pozicích tohoto druhu byl Kuprejčik nepřekonatelný! Mnemotechnické pomůcky použité na diagramu výše snad ukazují vše potřebné! [Podotkněme, že za mocné bylo lze považovat i obyčejně se tvářící **15...Sg4!** 16.Dd3, a nyní kupříkladu 16...Vc8 17.Se3 Vg8 s krušnými časy bílého, stejně jako v partii.]

16.Sg5 [16.Se3 Sa5 17.Dd3 Sg4!] **16...Sg4** **17.Dd2** **Vf8!**
18.Vf1 □

[Zničení hrdinného střelce **18.Sxd8?** s černým bez diskuze kooperovalo, protože ten by dokončoval s tempem vývin, ale nejen to! Bílý se i zbavoval svého nejnadějnějšího bojovníka! 18...Vxd8 19.Dd5. Ze sympatického výběru tahů by Kuprejčik s velkou pravděpodobností vybral 19...Db6! (útok na krále v centru). S mizernou pozicí skončil bílý i po **18.Dd5?** Dxd5! s dalším dokončením vývinu Va8-c8, načež by okamžitá převaha v silách rozhodla.]

18...Vxf1+ **19.Kxf1** **Sa5** **20.Kg1!**

Nastává fáze, v níž se Alexander Genrichovič počne bránit jako lev! Z jeho tahů je - byť v mizerné pozici - cítit promyšlenost a síla, i když by vážený čtenář jistě mohl namítnout, že některé z jím volených pokračování jsou dost možná v pozicích vynucené.

20...Vc8 [Pokud by se černý rozhodl pro živější plán s pokusem o přímý útok na krále, který ale nesl i *zpětná rizika*, mohl pokračovat **20...Kd7!?** 21.Vf1 Se6, a teprve poté se rozhodnout pro výměnu na c3 nebo ponechání dvojice střelců (2S) k útoku. Není vyloučeno, že přibližně v této fázi partie Kuprejčik některého svého rozhodnutí později litoval...ale to jistě čtenář posoudí sám až partii dohraje do konce! Z jiného soudku bylo **20...Sxc3!?**]

21.Vf1! I nyní nachází *světová extratřída* objektivně nejlepší postup. Ostatně, tu je třeba přiznat, že plán dokončení vývinu s obsazením OL „f“ by měl zvažovat a ve své partii uskutečnit i mnohem méně slovný šachista. [Pražádný důvod být jen k mírnému optimismu bílému nedával přechod do nejspíše věžové koncovky **21.Dd5...**]

21...Sxc3 [Nebo **21...Dc5+** 22.Se3 (22.Kg2!) 22...Sxc3 23.bxc3 Dxc3 24.Dxc3 Vxc3. Díky dvojúderu, který v partii při přechodu do koncovky nefungoval, by černý ještě získal pěšce c2 a k tomu vtrhl na druhou řadu, což již znamenalo výhru!

Na druhé straně se Kuprejčikovi těžko divit, že alternativu **21...Dc5+** zavrhl, pokud viděl taktický obrat kalibru 23.Vf8+!? Kxf8? (Černý by musel 23...Kd7 s šancemi na výhru, ale zdá se, že zase takovým hazardérem, jako zvolit v nejvýznamnějším turnaji roku *zbytečnou* královskou procházku, Viktor Davidovič nebyl!) 24.Df2+ Ke7 25.Sxc5 Vxc5 26.bxc3 Vxc3 s nejasnými důsledky.]

22.bxc3 Se6 [Více šancí na výhru, ale i *praktického rizika*, dávalo **22...Dc5+!? 23.Kg2 Se6**, pokud ale vidíme dál, zahlédneme 24.De2!? Dxc3 25.Dxh5+, načež se opět objevuje (pravda, teoretické) nebezpečí díky i oslabenému černému králi! 25...Kd7 26.Dh7+ Kc6□ (s hrozbami 27...Sh3+, 27...Dh3+ i 27...Vc7) 27.Vf3□ Dxc2+ 28.Vf2 Dd3 a velkou předností.]

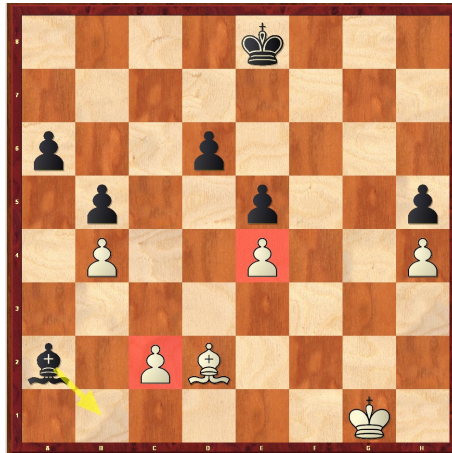
23.Df2 Dc5

Jak můžeme sledovat ve variantách výše, a již jsme se nejednou zmiňovali, slabý se jeví i černý král (!) a proto nemá smysl zahrávat si s osudem. Vzhledem k žalostné struktuře bílého (dvojpěšec a tři izolovaní pěšci) jej v koncovce nemusejí uchránit ani různobarevcí!

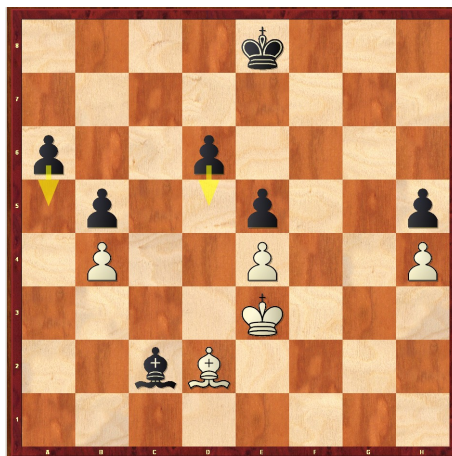
24.Dxc5 Vxc5 25.Vb1 [Po **25.Vf6!?** Kd7 26.Vh6 vládl černý slušným výběrem mezi 26...Vc4, 26...Sxa2 a 26...Sg4. Výhru v koncovce mu však ani jedna z možností nezaručovala.]

25...b5 26.Sd2 a5 [26...Sxa2?! 27.Va1. Šance na úspěch ovšem dávalo. **26...Vc4!** 27.Vb4 (27.Ve1? Va4) 27...Vxb4 28.cxb4 Sxa2.

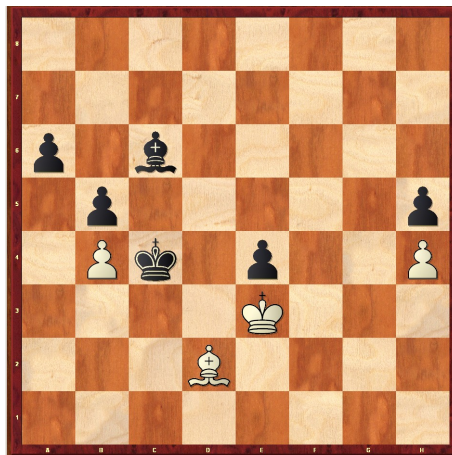

Pointa tkví v tom, že bílý ztratí ještě jednoho pěšce...kterého má odevzdat? c2 nebo e4? 29.Kf2 Sb1, a nyní

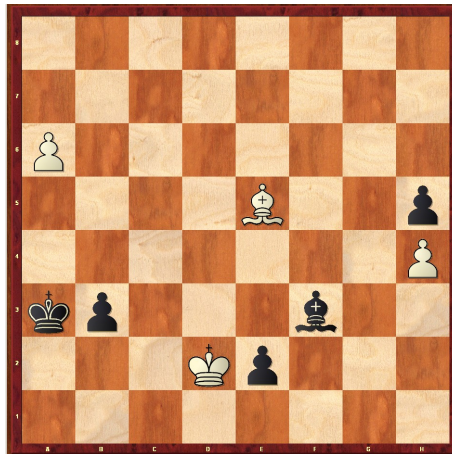
A/ 30.Ke3 Sxc2.

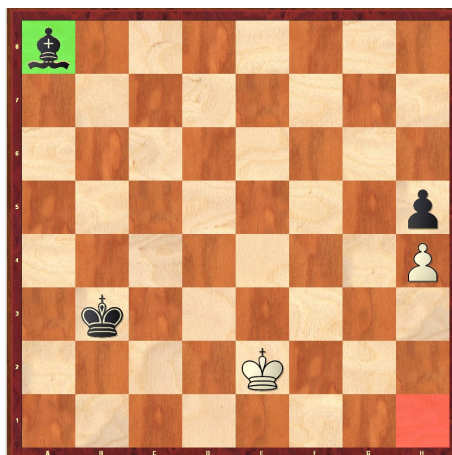
Díky dvěma v další fázi hry použitelným průlomům (d6-d5 a ...a6-a5! Bez existence efektivních průlomů nelze končící hru s RS vyhrávat!) si černý postupně vytvoří také dva volné pěšce. Protože bílý musí po většinu manévrů čekat, dají se tyto náležitě naplánovat a rozdělit na dílčí úseky (jak se popisuje v kvalitních učebnicích koncovek)! My se podívejme na diagramy - pozice níže, jež by černý dost možná vynutil: 31.Kf3 Kd7 32.Ke3 d5 33.exd5 Kd6 34.Sc1 Kxd5 35.Sd2 Sf5 36.Sc3 Sd7 37.Se1 Sc6 38.Kd3 e4+ 39.Ke3 Kc4 40.Sd2.

Nyní by nastal pravý čas k 40...a5!!-+ 41.bxa5 b4 42.Se1 b3 43.Kd2 Kb4 44.Kc1+ Ka3 45.Sc3 e3 46.a6 e2 47.Kd2 Sf3 48.Se5

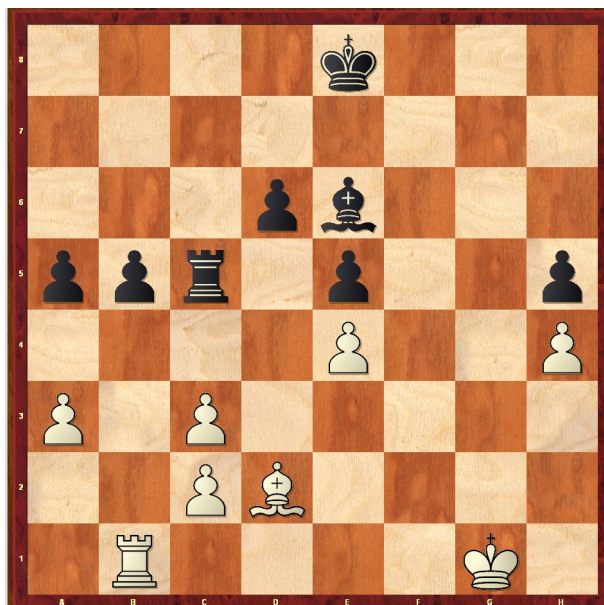

48...b2! 49.Sxb2+ Kxb2 50.a7 Kb3 51.a8D Sxa8 52.Kxe2 a *pravý* střelec černému partii vyhrává.

Domníváme se ovšem, že více šancí na úspěšnou obranu (možná až paradoxně) přinášela oběť centrálního pěšce **B/ lépe 30.c3**, a to díky možnostem přesunu střelce do týlu černého ležení (Sg5, e7, d8, c7...aktivní obrana!), samozřejmě za předpokladu, že se černý král odebere na c4.]

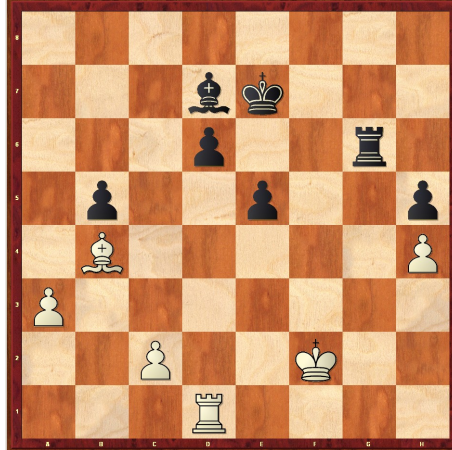
27.a3

Viktor Davidovič *uměl* nepochybně rozehrávat i koncovky! Pokud měl autor možnost přehrávat si více jeho partií, potom se v tomto oboru rozhodně nepodobal například Rašidu Nežmetdinovovi, který jakmile klesl počet kamenů na desce pod nějakých cca deset a zmizely z ní dámy, ztrácel o pozici zájem.

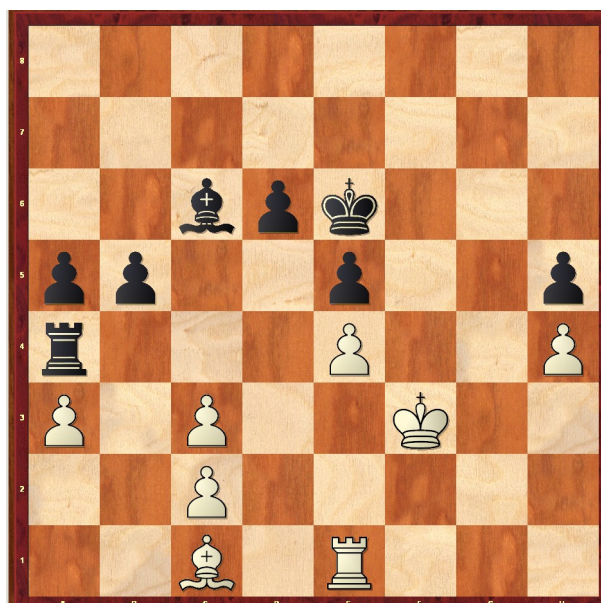
Před námi stojí (stejně jako v rozboru pokračování 26...Vc4) druh *mimočasové* pozice! Je to bílý, kdo vlastně musí čekat co protivník podnikne a snažit se chránit, uchránit, případně transformovat co nejvíce svých notorických slabin. To potom znamená, že **1/** hra se dá plánovat daleko dopředu; **2/** je třeba najít optimální posty pro černé figury. Milý čtenář se zajisté může sám zamyslet, jak program zesílení postavení svých figur řešit. Tedy najít pro ně umístění, kde budou pracovat účelně a zároveň si vzájemně nepřekážet. Mnoho knih zabývajících se tzv. **myšlením ve schématech** uvádí jako skvělou metodu k nalezení optimálního postupu *vytipování* momentálně (nej)hůře stojící figury...a tu potom *vylepšit*.

Tedy **27...Sd7! 28.Kf2** [Zde mohl pro změnu přistoupit k transformaci pozice bílý: **28.c4!?** Vxc4 29.Sxa5 Vxe4 30.Vd1 Ke7 31.Sb4 Vg4+ 32.Kf2 Vg6 jen s malou předností]

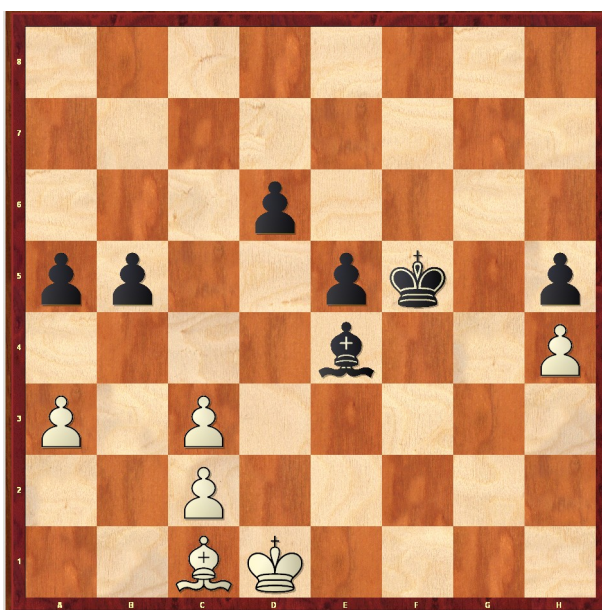
, kde by se mu podařilo snížit počet pěšců na šachovnici a ještě rozestavět své figury dá se říci optimálně. Vzhledem k problémům a složitostem, jež museli protivníci řešit a zejména náročné obraně bílého, bychom se neměli ani trochu podívat nad tím, že se minimálně bílý musel nacházet v časové tísní nebo dokonce v její vrcholné formě. Za takových situací se ovšem transformace (jako zde 28.c4) volí nerady. Více méně obě strany usilují o zachování status quo a vyhlížejí kontrolní tah!]

28...Vc4 29.Ve1 Sc6 30.Kf3 Je čas k centralizaci krále.
30...Kf7! 31.Ve2 Ke6 32.Ve1 Va4 33.Sc1

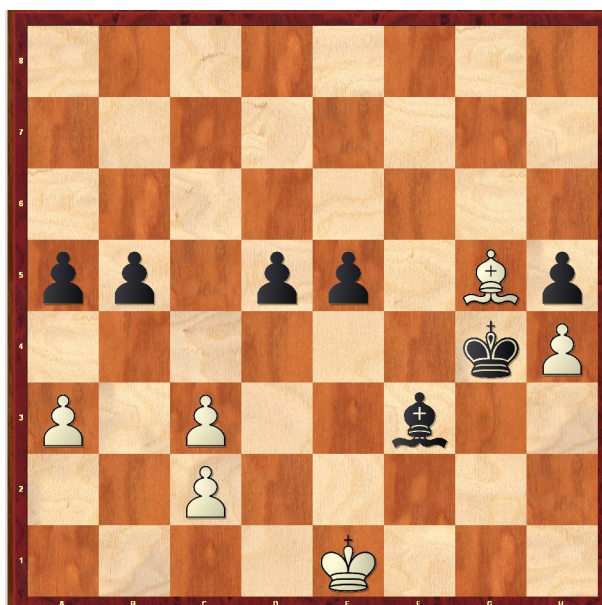
33...Vxe4!? s malou výhodou.

Tohle už je Kuprejčik! Mnoho šachistů (zejména ocitnuvších se v časovém presu, který končil až kontrolním 40. tahem) by tu popotahovalo figurami sem a tam, i když je zřejmé, že bílý stačí všechny své potencionální slabiny chránit. Je těžké říci, zda Kuprejčik již v tuto chvíli věděl, že bílý při přesné obraně končící hru s RS udrží (zde by k vysvětlení opět napomohla chronometráž), ale...lepší cesty není... **34.Vxe4 Kf5 35.Ke2 Sxe4 36.Kd1**

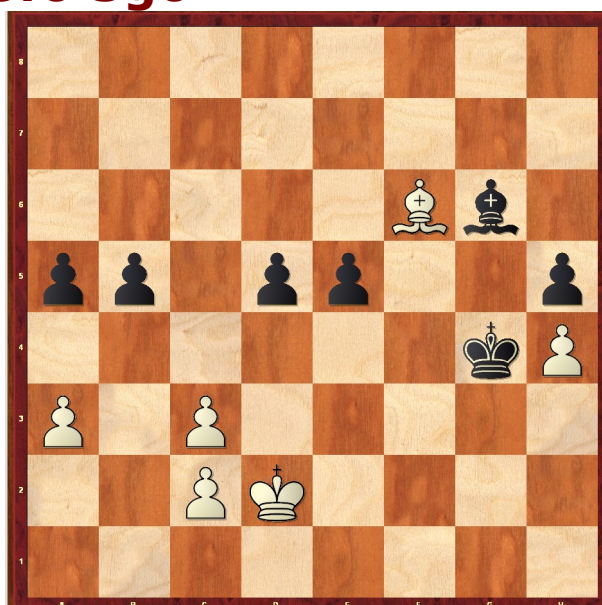

Pozice před námi představuje **pevnost**, která ale **nemá statický charakter** (k záchraně nestačí popotahovat figurami sem a tam stále dokola). Bílý se musí přizpůsobovat soupeřovu momentálnímu plánu a reagovat přesně, pružně. Ostatně, domníváme se, že tu je již i bez komentářů vše jasné! Doporučujeme ctěným čtenářům se samostatně v pozici rozebrat, nejprve si však rozhodně dohrajme partii do konce, abychom zřetelně viděli o jaké pilíře se Běljavského obrana opírala.

36...Sf3+ Bez postupu centrálních pěšců se nelze o nic pokusit.
37.Ke1 [37.Kd2?? Kg4–+] **37...Kg4 38.Sg5** se záměrem 39.Sd8 nebo 39.Se7. **38...d5**

39.Kd2 Se4 40.Sf6 Sg6

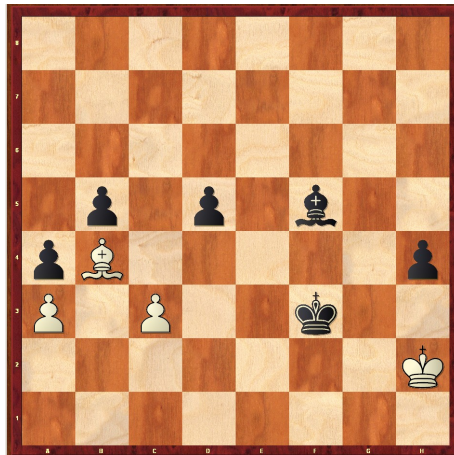
41.Sd8

[Pohodlnější pevnost - pokud lze tak vůbec hovořit - bílý vystavěl po **41.Sxe5!** „Ale vždyť jste psali o časové kontrole ve 40. tahu? Bílý měl tedy nyní už času dost, aby z jeho pohledu elementární pevnost postavil!“ může se ptát mladší čtenář, který nezažil, *jak to tehdy chodilo*. Snad se tedy starší a zkušenější čtenáři nerozzlobí, když mladší generaci či šachistům, kteří vstoupili do šachové arény až s příchodem digitální techniky, krátce vysvětlíme tehdejší pravidla a zvyklosti.

Stará pravidla dovoľovala ve vrcholné časové tísní tahy nezapisovat (partiáť byl dopsán až po časové kontrole), potom jsme ale nikdy neměli stoprocentní jistotu, že opravdu magická čtyřicítká minula. Proto jsme názoru, že i

Běljavskij učinil svůj 41. tah ještě ‚na praporku‘, tedy se jistil proti případnému omylu. (Neštěstí překročení času typu ‚myslel jsem si, že...‘ nebylo zrovna málo!)

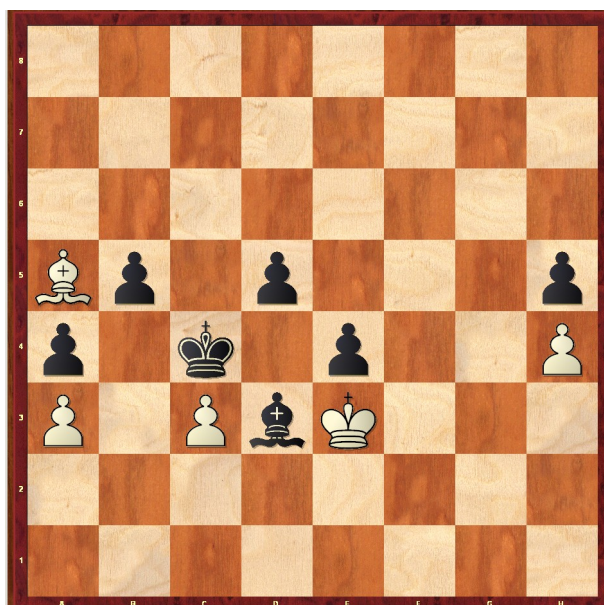
41...Kxh4 a nyní například 42.Sc7 a4 (42...Kg4 43.Sxa5 Kg3 44.Sc7+! Kf3 45.Sd8 Kg4 46.Ke3) 43.Ke3! Kh3 (43...Kg4 44.Kf2) 44.Kf2 h4 45.Sd6 Sxc2 46.Kg1 Se4 47.Sb4 Kg3 48.Sd6+ Kf3 49.Kh2! Sf5 50.Sb4.

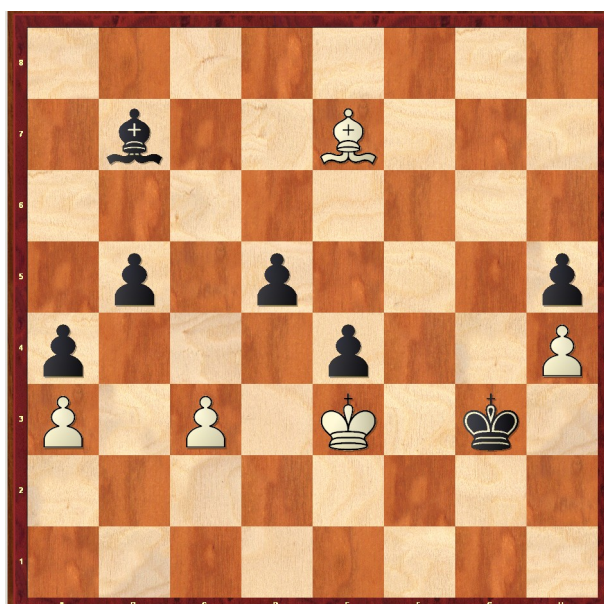
Pevnost! 50...Ke3 51.Kg1 Kd3 52.Kh2 h3 53.Kg3 Kc4 54.Kh2=. Ještě snad dodejme, že vše mohlo probíhat i jinak, nežli jsme popsali výše: Alexander Genrichovič prostě považoval *svoji pevnost* za bezpečnější či prostě...hezčí.]

41...a4 42.Sf6 Se4 43.Se7 Bílý se opět drží svojí obranné koncepcí. [43.Sxe5!?] **43...Sg2 44.Ke2 Sh3 45.Sf6 Kf4 46.Sg5+ Kg3 47.Sf6 e4**

Vázán ochranou pěšce e5 by se černý nemohl o nic ani pokusit. **48.Ke3 Sf1 49.Se7 Sc4 50.Sf6 Sa2 51.Se7 Sb1 52.Sf6! Sxc2 53.Se7 Sd3 54.Sf6 Kg2** [54...b4?! 55.cxb4!]=] **55.Se7 Kf1 56.Sf8 Ke1 57.Se7 Kd1 58.Sb4 Kc2 59.Sa5 Kb3 60.Sb4 Kc4 61.Sa5!**

**61...Sf1 62.Sb4 Sh3 63.Sa5 Kb3 64.Sb4 Sf1 65.Kd2
Sc4 66.Ke3 Kc2 67.Sa5 Kd1 68.Sb4 Ke1 69.Se7 Kf1
70.Sf6 Kg2 71.Se7 Kg3 72.Sf6 Sf1 73.Se7 Sh3 74.Sf6
Sd7 75.Se7 Sc6 76.Sf6 Kg4 77.Se7 Kf5 78.Sd8 Sb7
79.Sc7 Kg4 80.Sd8 Kg3 81.Se7**

Tvrdohlavostí pokusit se soupeře zmást či jej třeba zatáhnout do další časové tísně se tu Kuprejčik až podobá současnému mistru světa Carlsenovi. Další praktický důvod, jež mohl být příčinou rozhodnutí pokračovat ve hře

jsou opět tehdejší pravidla! Protože se partie přerušovaly - někdy dokonce 2x, výjimečně i vícekrát (!) - mohlo se hráčům stát, že se jim nahromadilo více dohrávek naráz. Nu, a potom i takovéto dohrávky jednak hráče unavují, jednak zbavují času k přípravám na další partie...

81...d4+ Tohle nám opět připomíná...Carlsena! Teprve když soupeře řádně oslabí (čas, síly, opatrnost) a otráví svými dokola prozkoušovanými plány, přistoupí k závěrečnému *triku*. Tak i zde: místo remízy poslední praktický pokus typu *co kdyby*. Vždyť člověk není stroj.

82.Kxd4! [Po **82.cxd4** Sd5 musel být i v nové situaci bílý přesný.]

82...Kf2 83.Sg5 Kf3 84.Sh6 Ke2 85.Sg5 Kd1 86.Se7 Kd2 87.Sg5+ Kd1 88.Se7 Kc2 89.Sf8 1/2-1/2

[**89.Sf8** e3 90.Kxe3 Kxc3 91.Sb4+ Kc4 92.Kf4. Tu by bílý postavil velmi jednoduchou pevnost...kterou *nevidí* snad jen počítač, *mumlaje si* v některých případech i cosi o malé výhodě černého.]

Která sicilská přirostla k srdci?

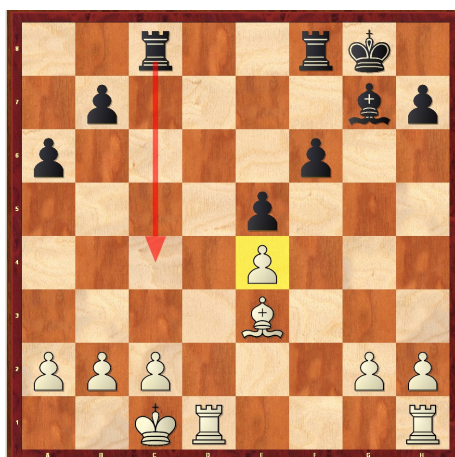
Výše jsme se s čtenářem mohli poučit hned ve třech variantách či systémech sicilské obrany. Zopakujme si, že Viktor Davidovič ve své kariéře jen několikrát zvolil *současný systém* – dnes již nazývaný klasický: **1.e4 c5 2.Jf3 d6 (2...Jc6) 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 Jc6 (5...d6)**, aby v případě volby Richter-Rauzerova útoku **6.Sg5** odpovídal co možná nejrychlejším vývinem figur **6...e6 7.Dd2 Se7 8.0-0-0 0-0 9.f4 h6 10.Sh4 Sd7**

Jako mladý adept, který šachu propadl, nemohl jsem na počátku osmdesátých let pochopit, proč tak sympatický systém vývinu s pokusem o rychlý nástup proti králi na dámském křídle, volí můj hrdina tak sporadicky?! Odpověď jsem našel mnohem, mnohem později. Kuprejčik proti samotné kvalitě systému nic nenamítal. Když si však čtenář pozorně prostuduje teorii varianty, zjistí například, že bílý – bude-li o to stát – může hru celkem pohodlně *zploštit!* Tedy – dejme tomu – převést partii do koncovek bez jakýchkoli šancí černého hrát partii na výhru! (Viz kupříkladu partie Karpov,A vs Kasparov,G /wchm 37. partie/ Moskva 1984 /1/2-1/2 15/.)

„**Sicilská není od toho, abychom ji hráli na remízu!**“ prohlásil prý Viktor Davidovič v souvislosti s variantou nesoucí jeho jméno, aby ji posléze zcela opustil!

Celkem vzato, jepičí život měl i druhý Kuprejčikem znovuzrozený systém: Například po 1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 **e5!?** 6.Sb5+ Jbd7. Po 7.Jf5 a6 8.Sxd7+ Dxd7 9.Sg5 Jxe4 10.Jxg7+ Sxg7 11. Jxe4 **0-0N** 12.Dxd6 **f6!** 13.Dxd7 Sxd7 14.Se3 Sf5 15.f3 Sxc4 16.fxe4 **Vac8**, získá sice černý pěšce zpět, ale koncovka se na vyšší úrovni vyhrát rozhodně nedá...

Jak jsme se již vícekrát zmínili, Viktor Davidovič byl praktik, avšak nikoli ve smyslu stříhu dnešních ‚Carlsenů‘. Hledal zápletky a chodil bytostně rád do nejrůznějších rizik.

Nu, a tak dívající se na jeho repertoár proti 1.e4 zjistíme, že si oblíbil pravděpodobně objektivně nejméně kvalitní, možná ani ne plně korektní variantu, kterou jsme rozebírali v partii Joachim,S vs Kuprejčik,V 1996: 1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 **Sd7**.

Tu se ovšem naproti tomu dá tvořit takřka neomezeně. Černý si může vybírat skoro vždy dle libosti. Jak jsme se již zmiňovali výše, v databázích najdeme **31 (!)** Kuprejčikových výher ze 66 partií od roku 1965 do roku 2016!

Ostatně, podobný způsob uvažování vzalo dnes za svůj mnoho šachistů i nejvyšší výkonnosti. Je třeba mít v pozici výběr! A přitom – pozor, poslední doba přináší významné změny – je celkem lhostejné, naznačuje-li nám křemíkový přítel, že po našem tahu *jsme třeba na -0,40!*

Zavřené hry

Aby se autorem zamýšlená práce – vzpomínka na skvělého šachistu neprodloužila do formátu knihy (pokud bychom totiž otevřeli skříňku Kuprejčikových objevů bílými, neocitli bychom se zdaleka ani v polovině práce!), uzavřeme naši vzpomínku pěknou miniaturou, na kterou ovšem autor, dle svého zvyku, navěsil pro zájemce několik ukázek. Věnujme tentokrát pozornost jak se Viktor Davidovič vypořádával s anglickou hrou. Můžeme si být jisti, že symetrické, někdy až nudné systémy typu dvojdomečků se v jeho praxi nevyskytovaly. Naopak!

Chápejme tedy následující partii opět i jako jakýsi návod jak hru *řádně přiostrít*, bojující proti oblíbenému úvodnímu tahu Howarda Stauntona!

Razuvajev, J - Kuprejčik, V Dubna 1970 [A27]

(Bílek, J; Ribli, Z; Lautier, J; Marin, M)

1.c4 e5 2.Jc3 Jc6

[Systémy s f7-f5 se dříve častěji rozehrávaly po **2...d6 3.Jf3 f5 4.d4 e4** (Andrej Lukin); černý totiž v takovém případě může operovat pěšcem „c“ a tedy po pozdějším c7-c6 a d6-d5 (s případným překrytím bodu d5 manévrem Ja6-c7, což známým šachistům jistě připomene přetahovanou francouzskou obranu) stabilizovat centrum francouzským pěšcovým řetězem. Pokud se bílý rozhodne nasadit páky proti d6-d5 a postoupí tak sám, potom má černý *pro změnu* pro svého dámského jezdce k dispozici sympatický centrální bod e5.]

3.Jf3 f5

Kuprejčikův oblíbený postup. Ostré a (v krajním případě ještě v roce 1970) neprobádané pozice: k takovým, jak víme, náš d' Artagnan tíhnul a přál si na desce vidět.

4.d4

Nejen neprincipiálnější, ale i nejlepší, jak alespoň ve svých glosách tvrdí jeden z největších znalců anglické hry *všeho druhu* maďarský velmistr a teoretik Zoltán Ribli, mimochodem dvojnásobný účastník turnajů kandidátů mistrovství světa. [Kuprejčikovým představám rozehrávání klasické anglické hry (Jf3, d3, g3, Sg2, 0–0) přesně odpovídal vývoj partie Wright,J vs Kuprejčik,V (wchT U26) Drážďany 1969: 4.d3 Jf6 5.g3 d6 6.Sg2 g6 7.0–0 Sg7 8.Vb1 0–0 9.b4 h6 10.b5 Je7 11.Jd2 g5 12.e3 Jg6 13.Jd5 Jxd5 14.cxd5 f4 a černý rozvinul mohutnou ofenzivu.

(0-1 32).] **4...e4**

Přestože jsme dnes zvyklí vidět na šachovnicích vše, tu černý jinou pozičně přijatelnou možností k dispozici nemá. Před námi stojí základní pozice, v níž se začne lámat chleba.

5.Sg5. V současnosti se tento postup vyskytuje ve srovnání s 5.Jg5 mnohem méně. Ukázalo se totiž, že černý zde nemá nejmenší problém. Zejména těm čtenářům, kteří se rozhodnou alespoň zvážit zařazení ostřejšího *Kuprejčikovského* postupu do svého repertoáru, je věnován následující (pro počáteční seznámení) snad dostatečně obsažný rozbor

Alternativy 5.Jg5, 5.Je5, 5.Jd2 a 5.d5 pro zájemce rozebíráme na stranách 126-132 **druhé** přílohy článku (zavřené hry).

5...Jf6

[Žádné problémy černého nečekají ani po **5...Se7** 6.Sxe7

Co milí čtenáři upřednostňujete? Centrum nebo čas? Trochu hloupá otázka, že? Vždyť přece *každý* ví, že když už musíme (v partii) učinit výběr, vždy záleží na konkrétní pozici! Takový protiargument ovšem autor samozřejmě očekával...

Před námi stojí pozice, podle níž se dá (ovšem u šachistů nejméně mistrovských tříd) relativně snadno posoudit jejich šachový vkus. Podívejme se.

A/ 6...Dxe7. Exmistru světa Borisi Spasskému byla vždy po duši figurová hra, pohodlný vývin. Náskok ve vývinu se snad dokonce stal jakousi básní jeho mládí, reprezentovanou například přilnavostí ke královskému gambitu. (Doporučujeme čtenáři vyhledat si partii třináctiletého Borise Vasiljeviče Spasskij,B vs Automonov 1950!) 7.Jg1 (7.Jd5 Dd6; 7.Jd2) 7...Jf6 8.e3 0–0C 0–1 Hölzl,F (2415) vs Spasskij,B (2615) Vídeň 1980 (47). 9.h4? Všeho s mírou! 9...f4! s iniciativou.

B/ 6...Jgxe7.

Jezdec jednak bdí nad důležitým centrálním bodem d5, jednak se později touží přesunout na g6 v očekávání, že bílý potáhne e2-e3. Po vstupu do střední hry počnou útočné operace na KK svázané s f5-f4. *Praktický problém* varianty tkví v relativně hojně užívané zjednodušující (zdaleka však nikoli povinné!) variantě 7.Jd2 (7.Jg5 Jg6 8.Jh3 a 9.e3 s nejasnou hrou) 7...Jxd4 (7...0-0!?) 8.Jdxe4 Je6= 9.Jd2 Jd4?! (9...0-0) 10.Jde4?! Je6 11.Jd2 Jd4 12.Jde4; potřetí opakovaná pozice.

C/ Co však dodat k třetímu postupu 6...Jcxe7 ? Po Phillidorovském (...vždyť pěšci jsou duší hry...) ústupu dámského jezdce má černý dokonce hned několik možností jak naložit se svými pěšci „b“, „c“ a „d“. V úvahu přichází - pokud toto bílý svojí hrou umožní - rozestavění francouzského pěšcového řetězu. 7.Jd2

(7.Jg1N Kristiansen,L 7...Jf6 8.e3 d6 9.h4 /9.Jge2/ 9...c6 10.Jh3 Se6 11.Se2 d5!?)

1/2-1/2 Hansen,L /2510/ vs Hort,V /2545/ Biel 1991 /65/.)

7...Jf6 8.e3. Známy plán spočívá v rozestavení centra pěšcového řetězu francouzského typu: 8...0–0 9.Se2 a nyní: **C1/** 9...c6 10.0–0 d5!

Řeknete si: „Bílý má přece zřetelně lepší francouzskou! Vždyť z desky zmizel onen *francouz* zavřený často na c8 - zde samozřejmě c1 - a černému naopak chybí nejsvětější útočník - královský střelec! Akce na dámském křídle je reálná, naopak černý útok absencí právě královského střelce zmírá!“ Nu, tak jednoduché to ovšem zase nebude. Chybějící střelci nejsou jediným relevantním pozičním faktorem na šachovnici. Co na to všechno kupříkladu říká...Čas? 11.Db3 Kh8 12.f4?! exf3?! (Oslabení úhlopříčky a7-g1, a tedy i tak zatracovaný francouzský střelec c1 – to vše se mohlo obrátit proti bílému, pokud by protivník našel famózní transformaci 12...c5!!...13.dxc5 d4!) 13.Jxf3 Jg4 s nejasnými důsledky; 0–1 Sunye Neto,J vs Sax,G (izt) Rio de Janeiro 1979 (41).

C2/ Elasticky nejen vypadá 9...d6!? 10.0–0 c5! 11.Jb3
(Jen ne 11.d5?! Jg6!)

Centrální políčko e5 se jezde-forpostu přímo dožaduje, u toho by však v dané chvíli trochu váhavosti navíc nebylo na škodu; nebo jinak: hrozba je silnější jejího provedení!)

11...b6 12.f3 Sb7 1/2–1/2 Gulko,B (2610) vs Ivanov,A (2460) USA (ch) 1989 (23).]

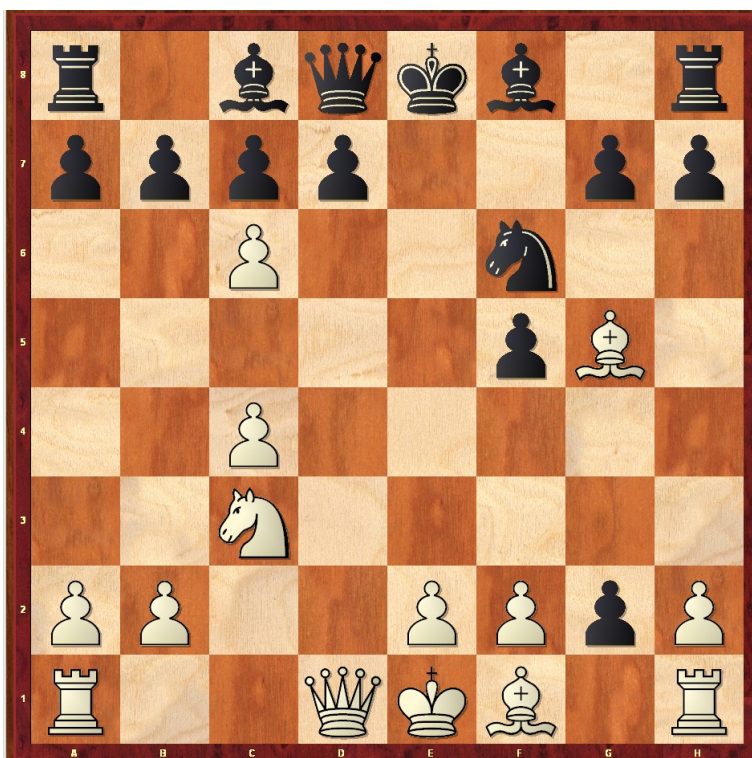
Příjemně se možnosti protihry černého dívá, co říkáte vážení čtenáři? Vraťme se však po dalším (pro Vás, kteří uvažují o spolužití s variantou) povinném teoretickém výletu do hájemství anglické hry s f7-f5 zpět do Kuprejčikovy miniatury..

6.d5

Nejednou označeno nespravedlivě otazníkem, což je častá chyba *rychlých* glosátorů. Mizerná práce i povinná náklonnost k vítězi - jak vidno - existovala i na počátku 70. let minulého století. Při dalším normálním vývoji hry vznikaly ve skutečnosti ještě přibližně vyrovnané pozice, resp. bílý mohl pomýšlet na jakous takous kompenzaci za obětovaného (?) pěšce. [6.Jd2! proti 6...Jxd4? 7.Jdxe4 fxe4 8.Dxd4±. Patříčně spleť nestandardní pozice, hodící se ke zvolené variantě s raným f7-f5, vznikaly například po 6...Se7 7.e3 0–0, jak se hrálo kupříkladu v partii Chasin,A (2445) vs Kron,V SSSR (ch sf) Gorkij 1989 (0-1 46). Konečně, špatné není ani 6.Je5, načež vzniká pozice známá spíše z jiného pořadí tahů. Krom běžně a úspěšně hraného 6...Se7 bychom si tu dovolili navrhnout důraznější 6...Sd6!?N.]

6...exf3 7.dxc6 fxg2

8.cxd7+?? Ouha!

[Nezbytné bylo **8.Sxg2** □ **dxc6** **9.Dxd8+** **Kxd8** **10.0-0-0+** **Ke8** nebo **8...bxc6** **9.Dc2** (9.Dd3!?) s dalším 9...10.0-0-0 není vyloučeno, že náhrada za obětovaného (?) pěšce není objektivně dostatečná, ale - ruku na srdce - *koho to dnes zajímá!*? Vždyť před námi stojí v obou rozvětvení pozice plné života, bílé figury pracují a mají se k světu.]

O sedm let dříve, v partii Katalymov,B vs Aronin,L SSSR (ch) 1963 zůstala ještě hrubka nepotrestána, ale **8...Jxd7!!-+**.

Takové taktické možnosti Kuprejčikovi neunikaly. Pro bílého zcela nečekaná kombinace se mj. opírá o ideu odkrytí dráhy, konkrétně úhlopříčky d8-g5. Obě hrozby naráz (9...Dxg5 a 9...gxh1D) není v lidských silách krýt.

[Lev Aronin ve výše zmíněné partii z finále mistrovství SSSR uvěřil soupeři na slovo. Partie po 8...**Sxd7??** 9.Sxg2 c6 10.Db3 skončila remízou. Všiml si již tehdy někdo, co se na desce odehrálo ve skutečnosti? Nebo byl Viktor Davidovič prvním trestajícím, který kombinoval až za šachovnicí? Na tuto otázku bychom zřejmě našli odpověď v bulletinu mistrovství Sovětského svazu 1963 nebo třeba v dobovém časopisu Šachmaty v SSSR...]

9.Sxd8 [9.Sxg2 Dxg5] 9...gxh1D 10.Sxc7 Dc6 11.Sg3 Sb4 12.Db3 Sxc3+ 13.Dxc3 0-0 14.e3 Jf6 15.Se5 Se6 0-1

Konečně *to* bílého přestalo bavit. Další zajímavost představuje nahlédnutí do databází. V prosinci téhož roku vyhrál černý v partii Doroškevič,V vs Tukmakov,V SSSR (ch) Riga 1970 totožným způsobem. Na rozdíl od bílého v naší partii v sobě však Doroškevič našel dost mužnosti aby se vzdal neprodleně, tedy již v osmém tahu...

Ale to stále není vše! O 19 let později, v partii Mohr,G (2450) vs Zube,M Norimberk (op) 1989, spadl bílý do miniatury rovněž...

A co bílé kameny?

Jak se již autor zmiňoval: Pokud bychom ze vzpomínky na skvělého šachistu chtěli vyprodukovat knihu, nacházeli bychom se přibližně v jedné třetině jejího obsahu! Kuprejčikův teoretický přínos i skvostné ukázky černými figurami jsou sice obrovské, na jednu postavu světového šachu nevídané (tu zasahuje do hry ohromné Kuprejčikovo taktické nadání), ale jeho *bílá kouzla* jsou již za hranicí geniality.

Za mnoho a mnoho ukázek teoretických objevů a brilantních úmyslů vzpomeňme systém, který vymyslel, uvedl do praxe, a *jindy pevnou obranu* proti 1.e4 doslova likvidoval. O jaké že šlo zahájení? O jaký systém? Jak je možné, že se o něm *neví*? Nahlédněme na obrázek níže:

Kuprejčikova specialita vzniká v (pevné ☺) francouzské obraně po tazích: **1.e4 e6 2.d4 d5 3.e5 c5 4.c3 Jc6 5.Se3!?**.

V plány bílého vchází dokončit vývin následujícím způsobem: Dd1-d2, Jg1-f3 (při nedostatečně aktivní hře černého může bílý vložit i ideální f2-f4), Sf1-d3 nebo Sf1-e2. Hrozba pěšci c5 černého často nutí k výměně v centru. Tedy po c5xd4 c3xd4 se stává plnoprávným členem důstojnictva i dámský jezdec, který jistě s radostí přijme úkoly z *kvalitní základny* c3.

Autor se seznámil s Kuprejčikovým systémem ihned po jeho premiérách počátkem 90. let, věděl, že s ním Viktor Davidovič dosahuje výtečných výsledků, avšak **co** jej **čekalo** při přípravě materiálu na konec této vzpomínky?

Statistika mluví sama za sebe. Z 35 v databázích dohledatelných partií vyhrál bílý 25 (sic), remízou skončilo 9 partií a **jen** v jedné utrpěl porážku! Tedy za zhruba 15 let praxe přinesl systém Viktoru Davidoviči téměř 85 procent možných bodů!...

Zdroj: www.nv-online.info

Viktor Kuprejčik v rozhovoru Josifa Kaljuty ,Что наша жизнь: Игра!‘

(prosinec 2013)
